

Fotbal jako nástroj
pro neformální vzdělávání

OBSAH

3 / Úvod

5 / Integrovaní fotbalové drily

49 / Fotbal3

53 / Představení fotbalu3

59 / Příprava fotbalu3

67 / Trénink

73 / Fotbal3: Hra o třech poločasech

85 / Příprava turnaje fotbalu3

87 / Plánování turnaje

95 / Příprava mediátorů a hráčů

97 / Realizace turnaje

ÚVOD

FOTBAL A ROZVOJ

V současnosti je fotbal po celém světě široce využíván jako praktický nástroj k rozšíření vědomostí o nejrůznějších tématech, jako je zdraví, životní prostředí, rovnost pohlaví, prevence násilí nebo zneužívání drog mezi mladistvými. Vedle techniky fotbalu si mládež, podílející se na fotbalových aktivitách, může osvojit schopnosti důležité pro jejich osobní rozvoj a sociální život. Dnes je mnoho mladistvých vystaveno nejrůznějším negativním jevům společnosti, které pro ně mohou představovat různá rizika. Léta osvědčené praxe nám dokázala, že správně zvolená fotbalová aktivita pomáhá mládeži překonávat úskalí, jimž čelí, a minimalizuje jejich rizikové chování.

FOTBAL PRO ROZVOJ V ČESKÉ REPUBLICE

INEX - Sdružení dobrovolných aktivit již od roku 2006 rozvíjí vzdělávací program a osvětovou kampaň zaměřující se na využití fotbalu jako nástroje pro otevírání debaty o různých společenských tématech. Ve spolupráci s mládežnickými organizacemi a dalšími institucemi neformálního vzdělávání organizujeme fotbalově-vzdělávací program pro ohrožené děti a mladistvé na území České republiky. Využíváme metodiku fotbal3 a sbíráme další inspiraci po celém světě. Fotbal pro rozvoj si klade za cíl rozvíjet společenské hodnoty a dovednosti pro život u dětí a mladých lidí prostřednictvím fotbalu a využít tak jeho potenciálu spojovat skupiny lidí z odlišných společenských a kulturních prostředí. V současné době Fotbal pro rozvoj není pouze samostatný projekt, ale široká platforma v České republice, která má ambice spojit několik iniciativ, programů a organizací pod jednou vlajkou, se stejným cílem – využít fotbal pro dobré účely. Fotbal pro rozvoj je realizován především díky podpoře České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR

INSPIRACE ZE ZAHRANIČÍ

V rámci Programu švýcarsko-české spolupráce jsme zahájili výměnu osvědčené praxe s partnerskou organizací ze Švýcarska, Sport - The Bridge. Fotbal pro rozvoj také již dlouhodobě spolupracuje s organizací Mathare Youth Sports Association z Keni. Tyto spolupráce a další mezinárodní rozměr naší práce nás dovedl ke spojení se Streetfootballworld, největší platformou na celém světě spojující organizace, které pracují v oblasti fotbalu a rozvoje. Díky spojení s těmito zkušenými a dobře osvědčenými organizacemi jsme byli schopni shromáždit dostatek odborníků, materiálů a poznatků k vytvoření této příručky. Její obsah je složen z několika hotových publikací, jednotlivých aktivit i našich vlastních praktických zkušeností.

JAK POUŽÍVAT TUTO PŘÍRUČKU

Účelem této příručky je poskytnout srozumitelný vhled do fotbalovo-rozvojové metodiky spolu s užitečnými tipy, jak uspořádat vlastní takovou iniciativu. Příručka také nabízí konkrétní příklady vybraných fotbalových cvičení, často označované jako „integrační fotbalové drily“. Tato metodika je připravena k použití v každodenní praxi organizací pracujících s mládeží, které mají ambice integrovat fotbalové aktivity do svého vzdělávacího programu. Uvědomujeme si, že fotbal a rozvoj je organický koncept, proto vidíme tuto příručku jako interaktivní inspiraci pro všechny vzdělávací aktivity založené na využívání fotbalu. Vzhledem k tomu, že potřeby organizací a účastníků jsou vždy různorodé, žádná univerzální metodika neexistuje.

INTEGRAČNÍ FOTBALOVÉ DRILY

ÚVOD

V této kapitole lze nalézt příklady fotbalových cvičení, která jsou často pojmenovaná jako „integrační fotbalové drily“. Tyto drily jsou založeny na obecných fotbalových cvičení, která mohou odkazovat k různým společenským tématům nebo můžou, spolu se samotnými fotbalovými dovednostmi, rozvíjet jakoukoli sociální kompetenci. Následující stránky ukazují konkrétní příklady drillů převzatých z několika inspiračních zdrojů, které byly úspěšně testovány mnoha iniciativami po celém světě. Mnoho let osvědčené praxe nám ukázalo, že dobře zvolené fotbalové aktivity pomáhají mladým lidem k překonání nesnází, kterým čelí, a pomáhají minimalizovat jejich rizikové chování.

Fotbalové drily mohou být použity v každodenní práci s libovolnou cílovou skupinou. Tato metodika je organický koncept, může být proto přizpůsobena aktuálním potřebám cílové skupiny, například tak, že otevírá konkrétní sociální téma nebo jen poskytuje bezpečný prostor.

OBSAH

1. TABULKY

Pro rychlou orientaci a snadné využití jsou zvolená sociální témata, životní i fotbalové dovednosti shrnuty do tabulek:

- a) Sociální témata
- b) Dovednosti pro život
- c) Fotbalové dovednosti

2. PŘÍKLADY FOTBALOVÝCH DRILŮ

Pořadí jednotlivých fotbalových drilů nesouvisí se sekvencí jejich využití. Zvolená sociální témata i dovednosti pro život jsou u každého drilu flexibilní. Při dostatku kreativity je proto možné jednotlivé drily využívat i k jiným cílům, než které jsou uvedeny. Pro lepší orientaci a využití jsme u všech drilů připravili jednotnou strukturu:

- a) Sociální téma
- b) Čas
- c) Věková skupina
- d) Vybavení
- e) Cíle
- f) Fotbalové dovednosti
- g) Dovednosti pro život
- h) Popis aktivity
- i) Grafické znázornění

SOCIÁLNÍ TÉMATATA

	SPOLUPRÁCE	ZDRAVÍ	ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	PREVENCE KONFLIKTŮ	KRITICKÉ MYŠLENÍ	VÍCE TÉMAT
Třídění odpadků (1)	●		●			
Třídění odpadků (2)	●		●			
Na slepo (1)	●					
Na slepo (2)						
Trojnohý fotbal	●					
Pravda nebo lež (1)		●	●			●
Pravda nebo lež (2)	●	●	●			
Míč v bezpečí	●	●				
Dribluju na pozdrav				●		
Výhra i prohra společně				●		
Drogová zóna		●				
Fotbalové pexeso						●
Bez drog		●				
Dvojičky	●			●		
Kouzelná bačkora	●			●		
Kritické myšlení					●	
Bezpečná přihrávka		●				
Tváří v tvář realitě						●

DOVEDNOSTI PRO ŽIVOT

	SCHOPNOST DIALOGU	TRPĚLIVOST	SCHOPNOST VEDENÍ	ZDRAVÉ CHOVÁNÍ	ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ	ODPOVĚDNOST K ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ
Třídění odpadků (1)						●
Třídění odpadků (2)						●
Na slepo (1)	●	●				
Na slepo (2)	●					
Trojnohý fotbal	●	●				
Pravda nebo lež (1)	●		●		●	
Pravda nebo lež (2)	●		●		●	
Míč v bezpečí				●		
Dribluju na pozdrav	●					
Výhra i prohra společně	●					
Drogová zóna				●		
Fotbalové pexeso	●				●	
Bez drog				●		
Dvojičky	●					
Kouzelná bačkora	●					
Kritické myšlení	●		●		●	
Bezpečná příhrávka				●		
Tváří v tvář realitě	●		●		●	

FOTBALOVÉ DOVEDNOSTI

	DRIBLOVÁNÍ	STŘELBA	PŘIHRÁVÁNÍ	VEDENÍ MÍČE	TÝMOVÝ DUCH	RYCHLOST & PŘEHLED	OSTATNÍ
Třídění odpadků (1)	●					●	
Třídění odpadků (2)	●					●	
Na slepo (1)					●		
Na slepo (2)					●		
Trojnohý fotbal					●	●	●
Pravda nebo lež (1)				●		●	
Pravda nebo lež (2)	●	●					
Míč v bezpečí			●	●		●	
Dribluju na pozdrav	●				●		
Výhra i prohra společně		●			●		
Drogová zóna				●		●	
Fotbalové pexeso						●	
Bez drog	●		●				
Dvojičky			●	●			
Kouzelná bačkora					●		
Kritické myšlení			●			●	
Bezpečná přihrávka			●				
Tváří v tvář realitě			●	●		●	

TŘÍDĚNÍ ODPADKŮ (1)

Téma / životní prostředí

Čas / 20 min

Věková skupina / 7 – 16 let

Vybavení / míče, kužely, rozlišovací dresy

Cíle / Zvýšit povědomí o významu třídění odpadu.

Podporovat odpovědné chování vůči životnímu prostředí

Fotbalové dovednosti / přehled, vedení míče, rychlost

Dovednosti pro život / odpovědnost za životní prostředí

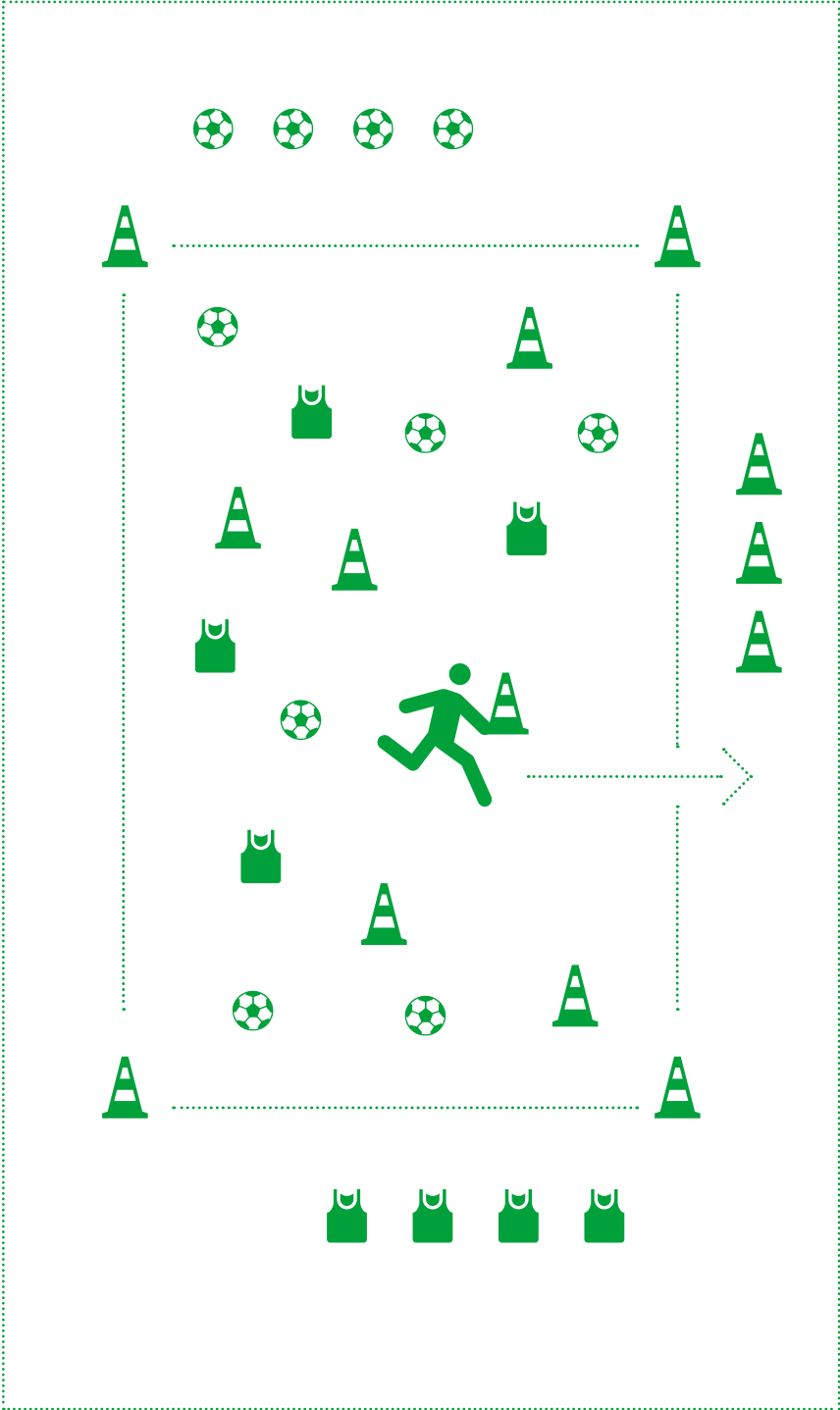
Popis:

Míče, kužely a rozlišovací dresy jsou umístěny náhodně na hřišti. Kužely představují skleněné lahve, rozlišovací dresy plasty a míče bioodpad (například). Děti jsou pak povinné vést míč ve vyznačeném prostoru. Když je dán signál, musí například sesbírat lahve a poskytnout příklady toho, jak by mohly být recyklovány.

Příklady dalších signálů:

Sbírat všechny předměty, které patří do modré popelnice.

Sbírat všechny předměty, které mohou být použity pro kompostování.

TŘÍDĚNÍ ODPADKŮ (2)

Téma / životní prostředí

Čas / 20 min

Věková skupina / 10 – 16 let

Vybavení / míče, kužely, papír

Cíle / Zvýšit povědomí o významu třídění odpadu.

Podporovat odpovědné chování vůči životnímu prostředí

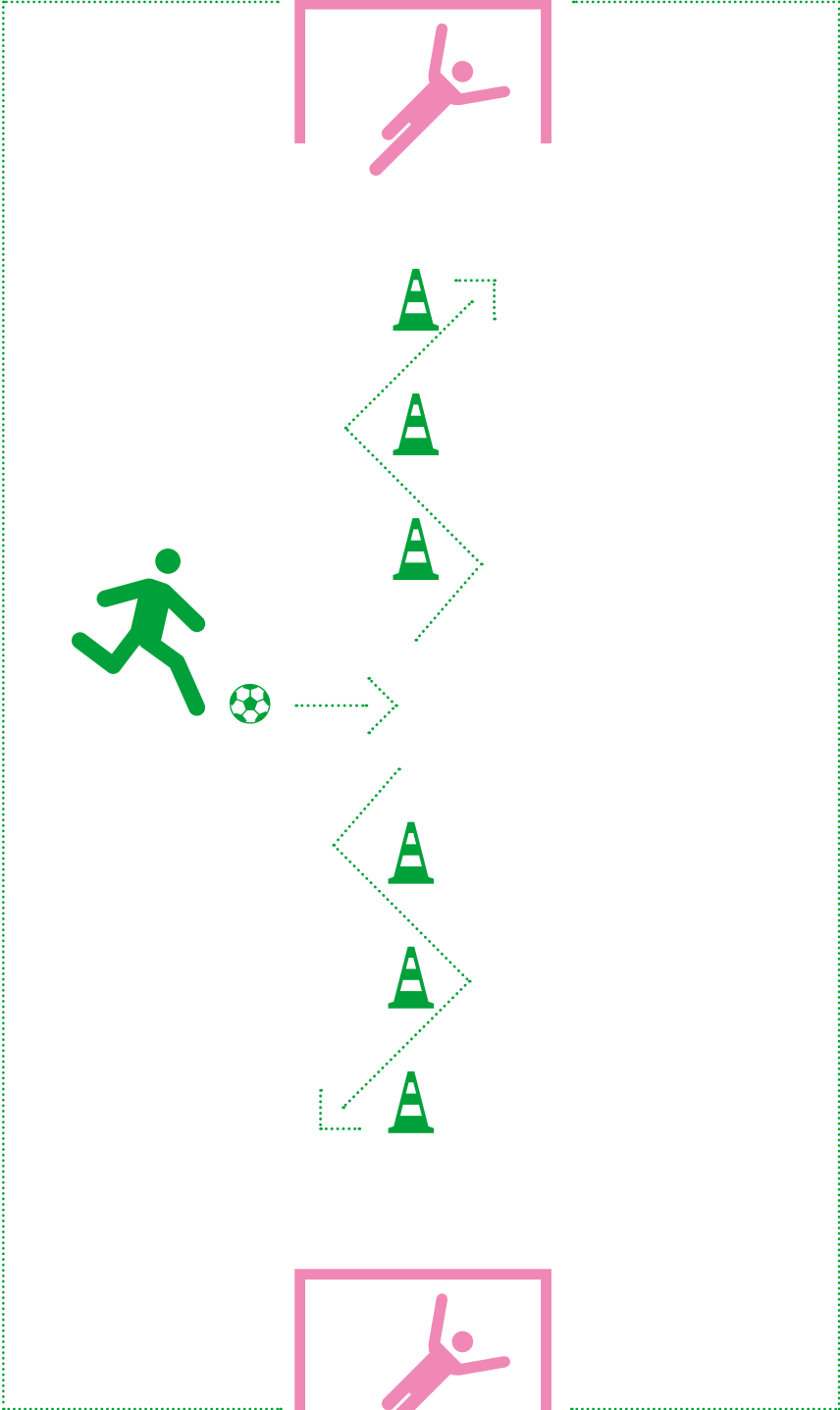
Fotbalové dovednosti / vedení míče, rychlost, přesnost

Dovednosti pro život / odpovědnost za životní prostředí

Popis:

Každý hráč obdrží papír, na němž bude napsaná určitá položka (plastová lahev, noviny, vaječné skořápky atp.). Poté každý z hráčů, jeden po druhém, musí kličkovat ke správnému koši podle druhu odpadu a skórovat. Např. vpravo je bioodpad, vlevo jsou plasty, rovně pak papír atd. Alternativou je přilepit štítek na hráčova záda a ostatní spoluhráči ho musí navést správným směrem.

NA SLEPO (1)

Téma / spolupráce, týmový duch

Čas / 20 min

Věková skupina / 12 – 16 let

Vybavení / míče, pásky na oči, koš (volitelný)

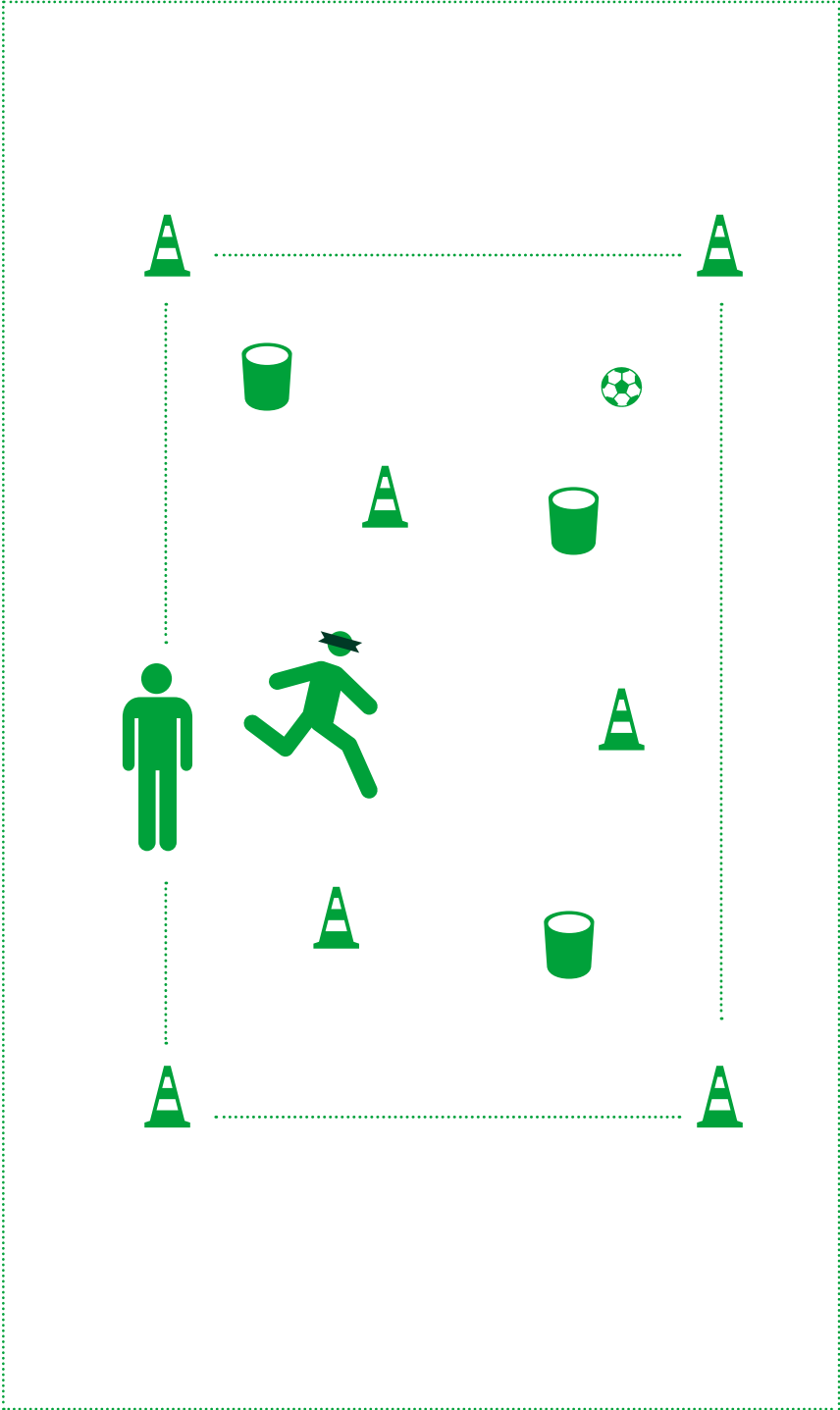
Cíle / povzbudit důvěru a dialog mezi mládeží

Fotbalové dovednosti / týmový duch a důvěra v partnera

Dovednosti pro život / dialog, trpělivost, schopnost vyjádřit se

Popis:

Různé překážky, včetně míčů, jsou náhodně rozmístěny po hřišti. Hráči jsou rozděleni do dvojic, z nichž jeden má zavázané oči. Tento hráč je potom veden k míči hlasem svého partnera. Hráči musí spolupracovat ve dvojicích a posbírat všechny míče.

NA SLEPO (2)

Téma / spolupráce, týmový duch

Čas / 15 min

Věková skupina / 10 – 15 let

Vybavení / míče, pásky na oči, kužely

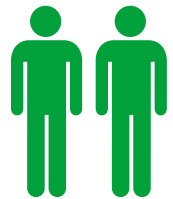
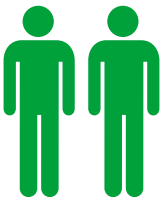
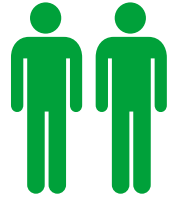
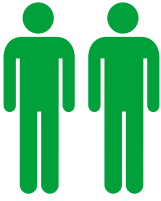
Cíle / povzbudit důvěru a dialog mezi mládeží

Fotbalové dovednosti / balanc, týmový duch

Dovednosti pro život / dialog, spolupráce

Popis:

Rozdělte hráče do 4 skupin, z nichž každá bude stát v jednom z rohů čtverce ohraničeného kužely. Jeden hráč v každé skupině bude mít zavázané oči a bude naváděn svými spoluhráči tak, aby chytil míč, který je uprostřed hřiště. Vyhrává tým, který první chytil míč.

TROJNOHÝ FOTBAL

Téma / spolupráce, týmový duch

Čas / 20 min

Věková skupina / 12 – 16 let

Vybavení / míče, kužely, pásek/kus látky, koš (volitelný)

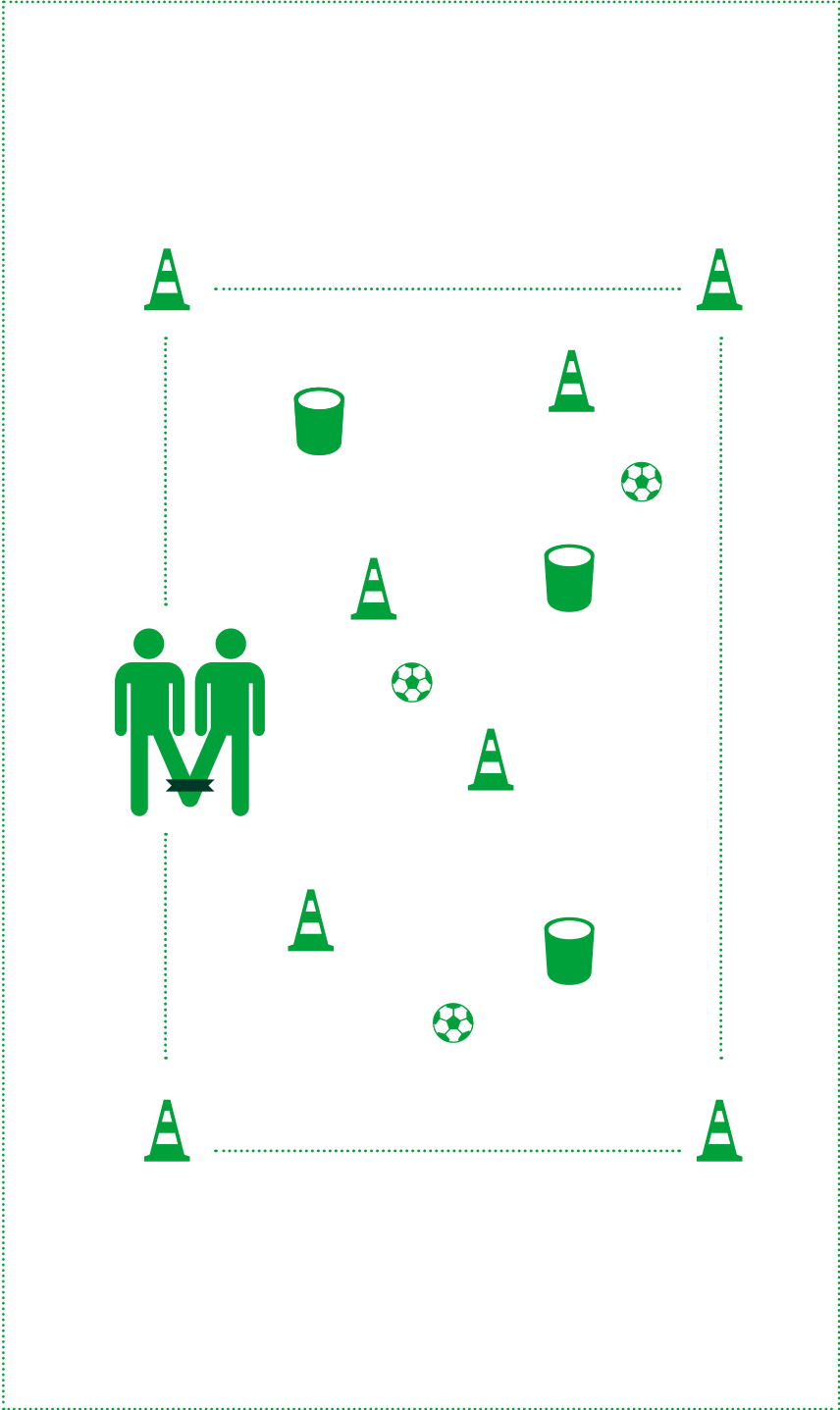
Cíle / podpora spolupráce, důvěry a dialogu

Fotbalové dovednosti / vize, týmový duch a koordinace

Dovednosti pro život / dialog, trpělivost

Popis:

Různé překážky, včetně míčů, jsou náhodně rozmístěny po hřišti. Hráči jsou rozděleni do dvojic, ve kterých jsou k sobě spojeni šátkem – jeden hráč pravou a druhý levou nohou. Jejich úkolem je běhat kolem překážek, posbírat všechny míče na hřišti a umístit je do košů.

PRAVDA NEBO LEŽ (1)

Téma / zdraví, životní prostředí

Čas / 15 min

Věková skupina / 7 – 16 let

Vybavení / míče, kužely (k ohraničení hřiště)

Cíle / vzdělávat mládež ve vybraných tématech, vytvořit prostor pro diskusi o citlivých či důležitých tématech

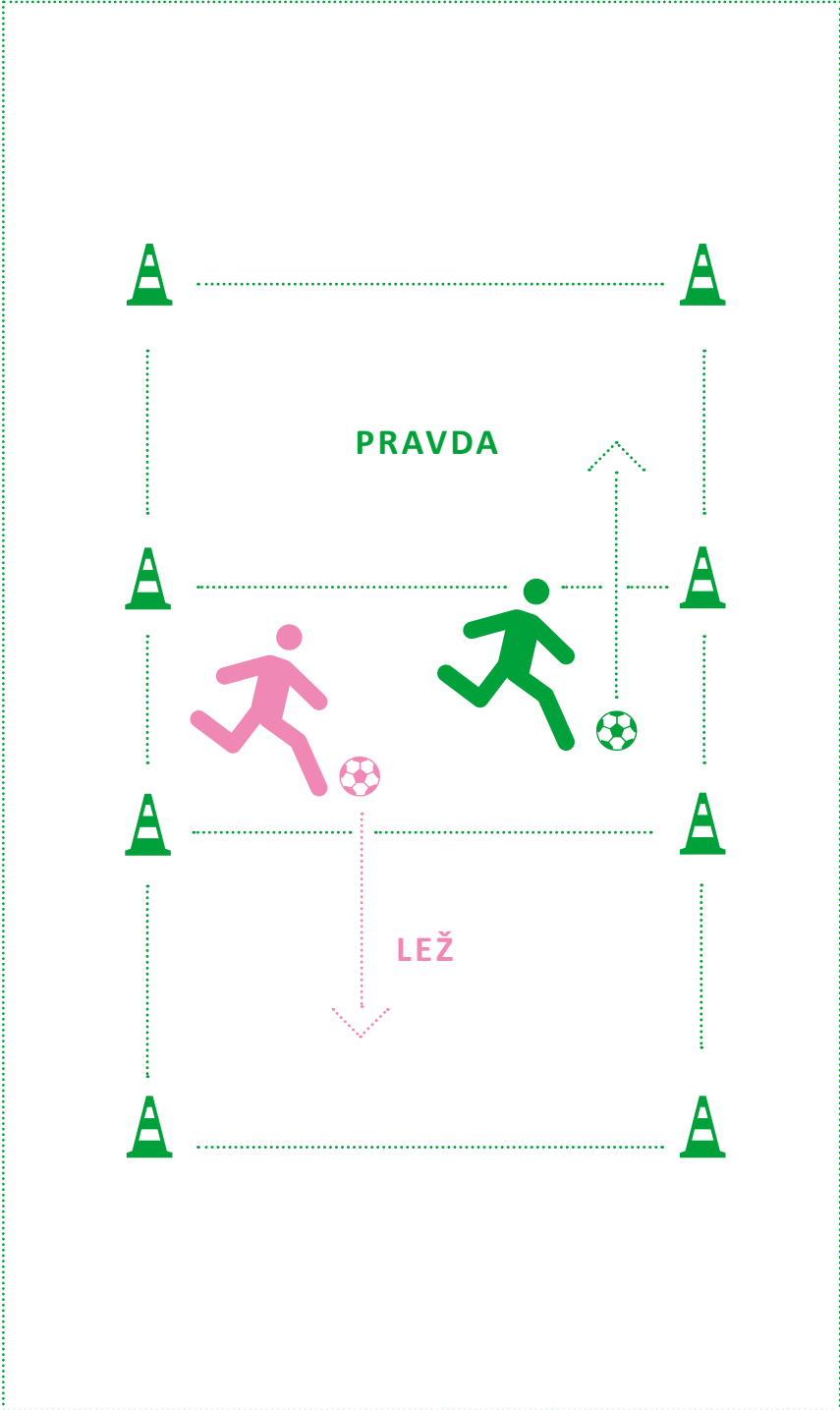
Fotbalové dovednosti / ovládání míče, rychlost

Dovednosti pro život / sdílení a rozvíjení vědomostí, dialogu a diskuze, sdílení názorů a rozhodování

Popis:

Hřiště je rozděleno do 3 zón – pravda, nepravda a neutrální zóna. V neutrální zóně hráči vedou míč kolem sebe, dokud trenér nepoloží otázku typu: „Holky jsou ve fotbalu lepší než kluci“ nebo „HIV a AIDS jsou jedna a ta samá věc“. Hráči poté musí rozhodnout, jestli je výrok pravda či nepravda, a vést míč do příslušné zóny. Trenér debatuje s hráči stojícími na obou stranách stupnice. Trenér také poskytuje další vysvětlení, pokud je potřeba.

Tato aktivita může být využita ke zjištění hráčova postoje k různým citlivým nebo kontroverzním tématům, o kterých není snadné otevřeně hovořit. Pro příklad můžete zjišťovat, co si hráči myslí o násilí na ženách, užívání drog atd.

PRAVDA NEBO LEŽ (2)

Téma / zdraví, životní prostředí, týmový duch

Čas / 15 min

Věková skupina / 7 – 16 let

Vybavení / míče, kužely (k ohraničení hřiště)

Cíle / vzdělávat mládež ve vybraných tématech, vytvořit prostor pro diskusi o citlivých či důležitých tématech

Fotbalové dovednosti / kličkování, přesnost a střelba na branku

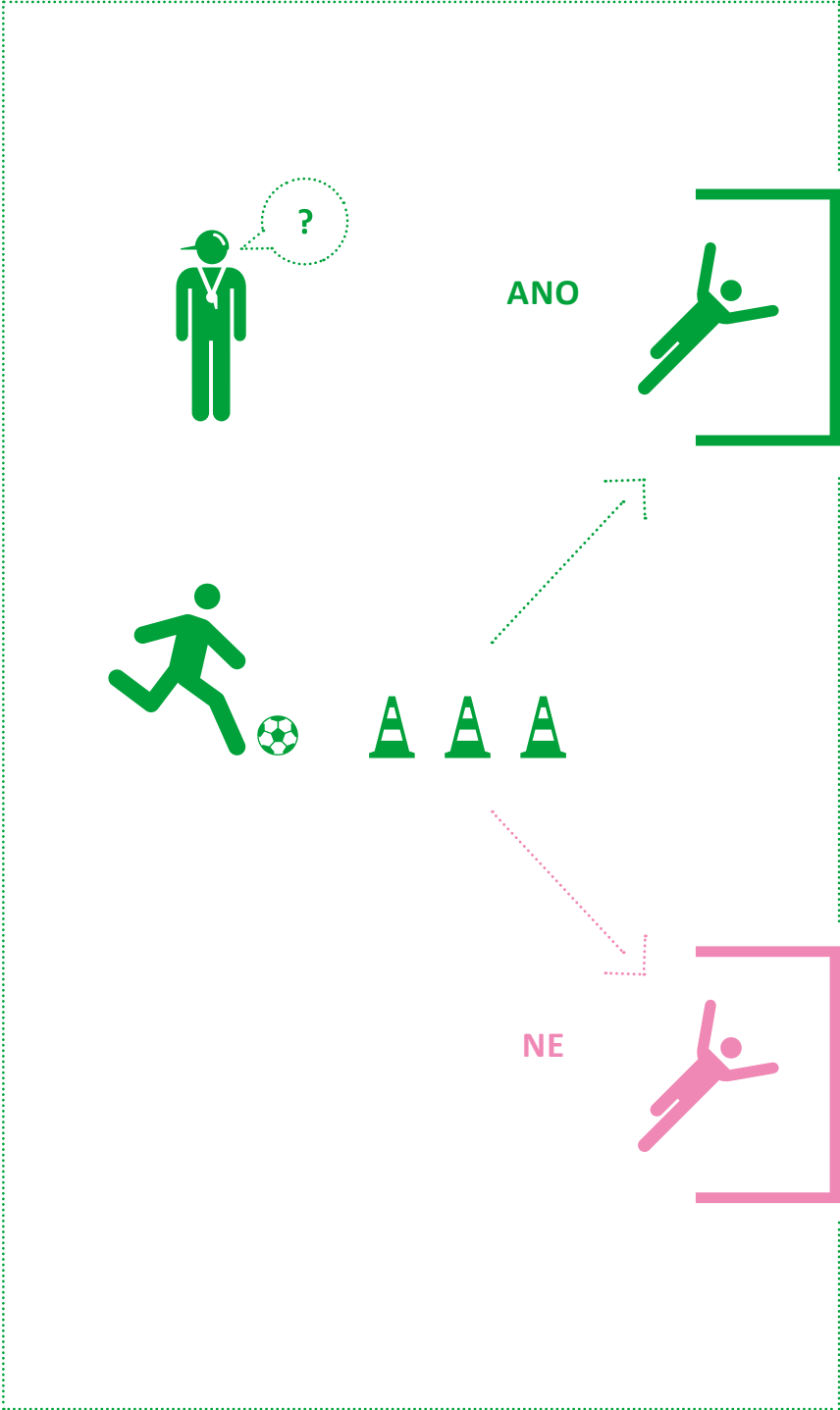
Dovednosti pro život:

sdílení a rozvíjení vědomostí, dialog a diskuze, sdílení názorů a rozhodování

Popis:

Skupina stojí v řadě a vede míč okolo kuželů před konečnou střelbou na branku umístěnou buď vpravo, či vlevo. Směr střelby je určen odpovědí na otázku položenou na začátku aktivity, např. „Je voda zdravější než džus?“, pokud je odpověď ano = střelba vpravo/ pokud ne = vlevo. Přiřazení odpovědí k brankám musí být provedeno před začátkem aktivity. Poté, co každý vystřelil, je prostor pro diskusi a závěry.

Možné odpovědi: Pravda vs. Nepravda / Ano vs. Ne / Muži vs. Ženy

MÍČ V BEZPEČÍ

Téma / zdraví

Čas / 20 min

Věková skupina / 14 – 18 let

Vybavení / míče

Cíle / zvýšit povědomí o zdraví a způsobech prevence nemocí

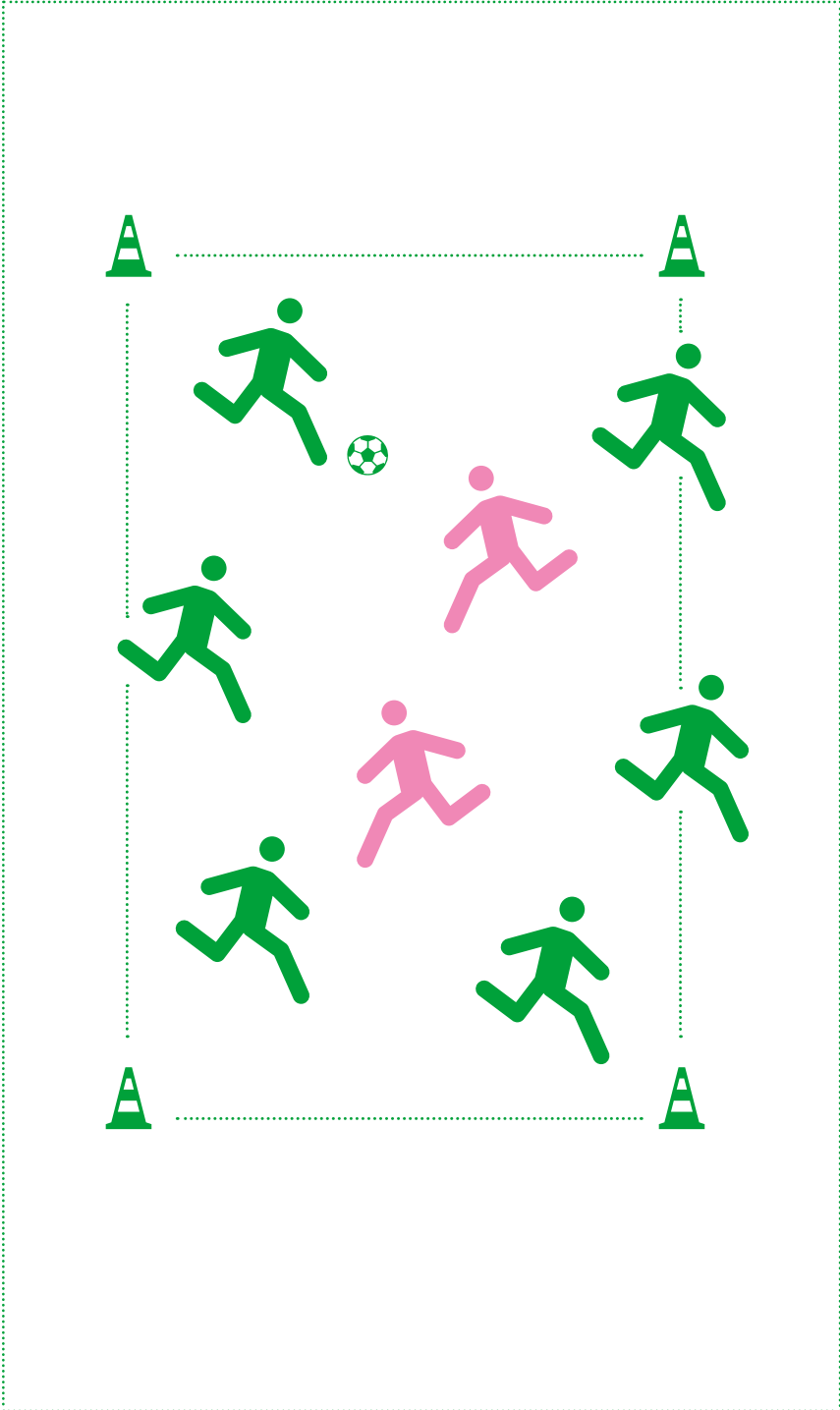
Fotbalové dovednosti / přehled, rychlost, technika, přihrávky

Dovednosti pro život / zdravé a bezpečné chování, prevence, spolupráce

Popis:

Vytvořte 2 týmy nerovnoměrné velikosti - jeden složený ze 2 chytačů (víry) a druhý složený z 8 hráčů (představujících rodinu, přátele, učitele). Hráči jsou honěni chytači (víry) a jedinou obranou jsou míč (ten, kdo má míč, nemůže být chycen) a týmový duch. Jakmile je hráč chycen, vypadává. Hra končí, když všichni hráči vypadnou. Můžete začít s dvěma míči a poté počet omezit na jeden míč.

Sobecká hra může ohrozit spoluhráče. Tento trénink může být přenesen na zápas, kde se mohou vyskytnout zajímavá dilemata: pokusit se vstřelit gól, nebo zachránit spoluhráče?

DRIBLUJU NA POZDRAV

Téma / spolupráce, prevence konfliktu

Čas / 15 min

Věková skupina / 10 – 18 let

Vybavení / míče, kužely

Cíle / poznání spoluhráčů, nalezení společných zájmů, vytvoření pout

Fotbalové dovednosti / driblování, vedení míče

Dovednosti pro život / naslouchání, dialog, socializace

Popis:

Dvě skupiny hráčů stojí proti sobě v zástupech, mezi nimi se nachází řada kuželů. První hráči z obou skupin vedou míč proti sobě skrze kužely. Když se uprostřed potkají, musí se pozdravit potřesením rukou a pozdravem „ahoj“. Vedle toho mohou jmenovat jednu věc, kterou mají rádi. Na konci cvičení musí každý hráč zopakovat, co se naučil o svém oponentovi. Zde by mohly být použity i další otázky, které by vedly k otevření diskuze.

VÝHRA A PROHRA SPOLEČNĚ

Téma / týmový duch, prevence konfliktu

Čas / 15 min

Věková skupina / 8 – 12 let

Vybavení / míče, kužely

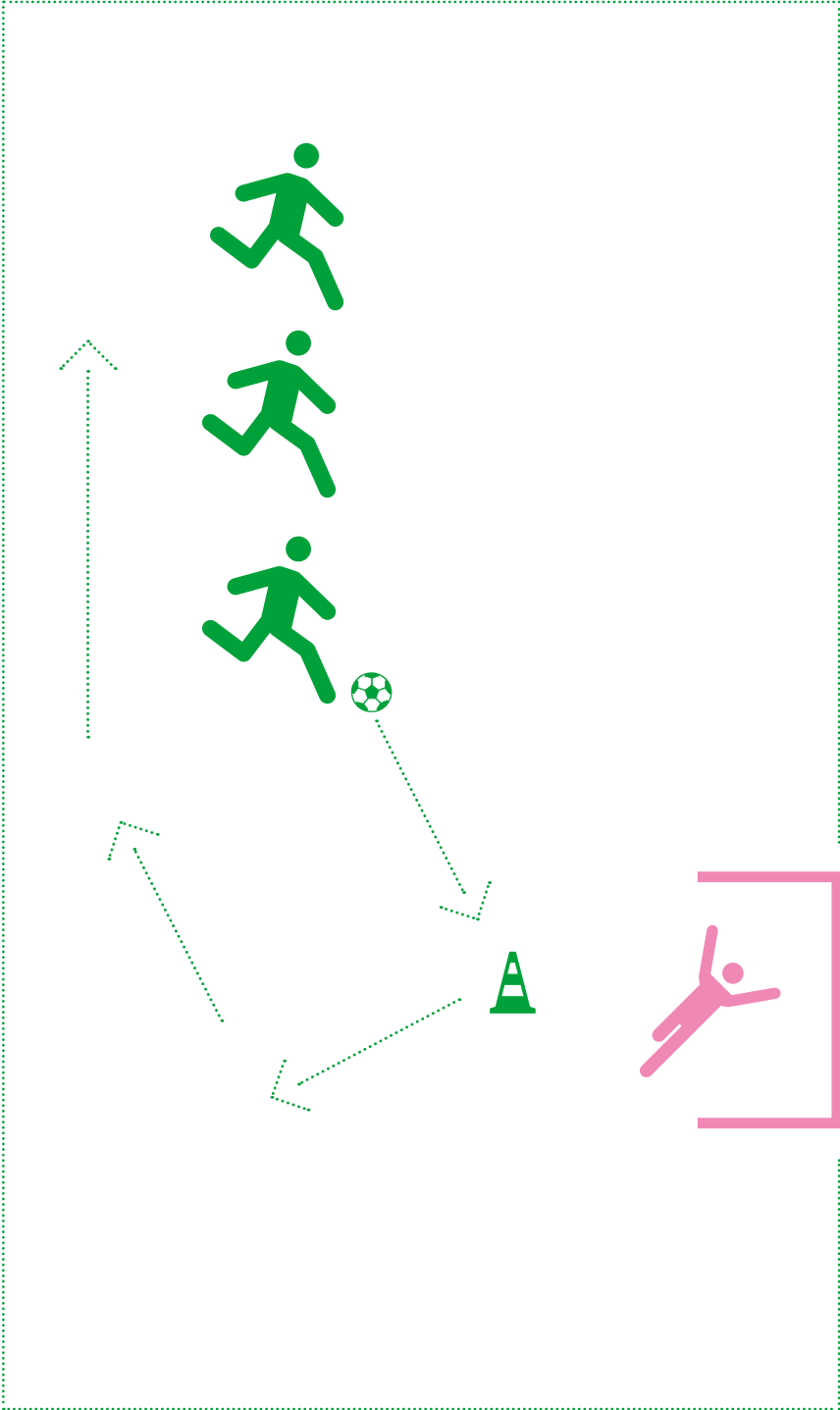
Cíle / vytvořit týmového ducha a podporovat všechny úrovně dovedností

Fotbalové dovednosti / střelba a přesnost

Dovednosti pro život / tolerance a respekt

Popis:

Hráči utvoří řadu a musejí jeden po druhém střílet na branku (z dané vzdálenosti – tvořené kužely). Pokud hráč skóruje, běží podél řady spoluhráčů (vítězná řada) a plácne si se všemi hráči. Pokud hráč mine branku, musí běžet se zbytkem hráčů okolo hřiště předtím, než se další hráč pokusí skórovat.

DROGOVÁ ZÓNA

Téma / zdraví (prevence užívání drog)

Čas / 30 min

Věková skupina / 12 – 18 let

Vybavení / míče, kužely

Cíle / zvýšit povědomí o projevech užívání drog na těle, náladě a okolí

Fotbalové dovednosti / přehled, technika

Dovednosti pro život / zdravé a bezpečné chování

Popis:

Na fotbalové hřiště nakreslíme pomyslný čtverec představující „drogovou zónu“, které se hráči musí během zápasu vyhýbat. Pokud hráč projde či vstoupí do této zóny, ztratí část svého potenciálu (tzn. bude hrát s rukama na hlavě, nebo bude hrát slabší nohou, či pouze na jedné atp.). Čím víckrát hráči vstoupí do drogové zóny, tím víc potenciálu ztrácí. Klíčem tohoto cvičení je zatajit hráčům, co čtverec vlastně reprezentuje. Tato otázka je určená k vyvolání diskuze po hře. Cílem je, aby si každý hráč uvědomil, jaký mají drogy vliv na tělo, mysl a schopnosti jednotlivce.

FOTBALOVÉ PEXESO

Téma / odlišnost

Čas / 20 min

Věková skupina / 12 – 18 let

Vybavení / míče, pexeso

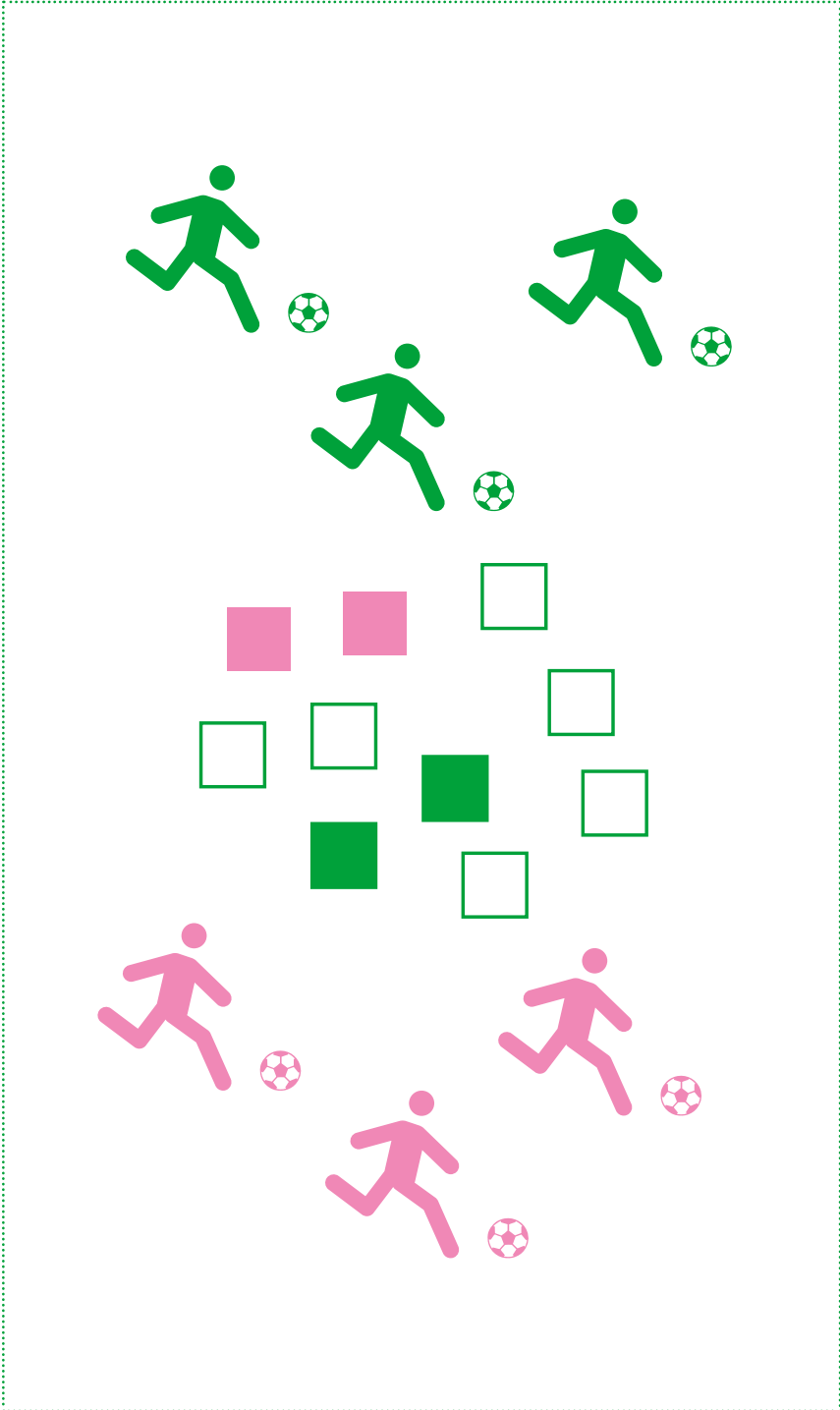
Cíle / vytvořit debatu o jednom tématu

Fotbalové dovednosti / přehled, ovládání míče, technika

Dovednosti pro život / obecné vědomosti, paměť

Popis:

Karty pexesa související s odlišnými tématy jsou náhodně umístěny ve středu hřiště. Ve všech případech mají 2 karty k sobě hodící se informace (př. koš x odpadky). Každý hráč má přidělené číslo. Potom, co je jeho číslo vyvoláno, musí se dostat do středu a zkusit najít správnou dvojici karet. Tato aktivita může být hrána v týmech nebo individuálně.

BEZ DROG

Téma / zdraví (užívání drog)

Čas / 10 – 15 min

Věková skupina / 7 – 12 let

Vybavení / míče, kužely

Cíle / zvýšit povědomí o riziku užívání a zneužívání drog

Fotbalové dovednosti / vedení míče, přihrávání

Dovednosti pro život / zdravé a bezpečné chování

Popis:

Každý hráč musí kličkovat okolo kuželů, aniž by se jich dotkl. Každý kužel představuje drogu nebo špatnou látku. Když se hráč dotkne kuželu, musí udělat 3 kliky. Když dokličkuje, přihraje míč spoluhráči, který opakuje cvičení.

Můžete opakovat hru s jinými pravidly: všichni hráči musí udělat 3 kliky, i když se dotkne kuželu jen jeden hráč. Na konci cvičení debatujte s dětmi o tématech jako jsou drogy, alkohol, tabák a dopad užívání drog.

DVOJÍČKY

Téma / týmový duch, spolupráce, prevence násilí

Čas / 20 min

Věková skupina / 7 – 16 let

Vybavení / míče, kužely, branky

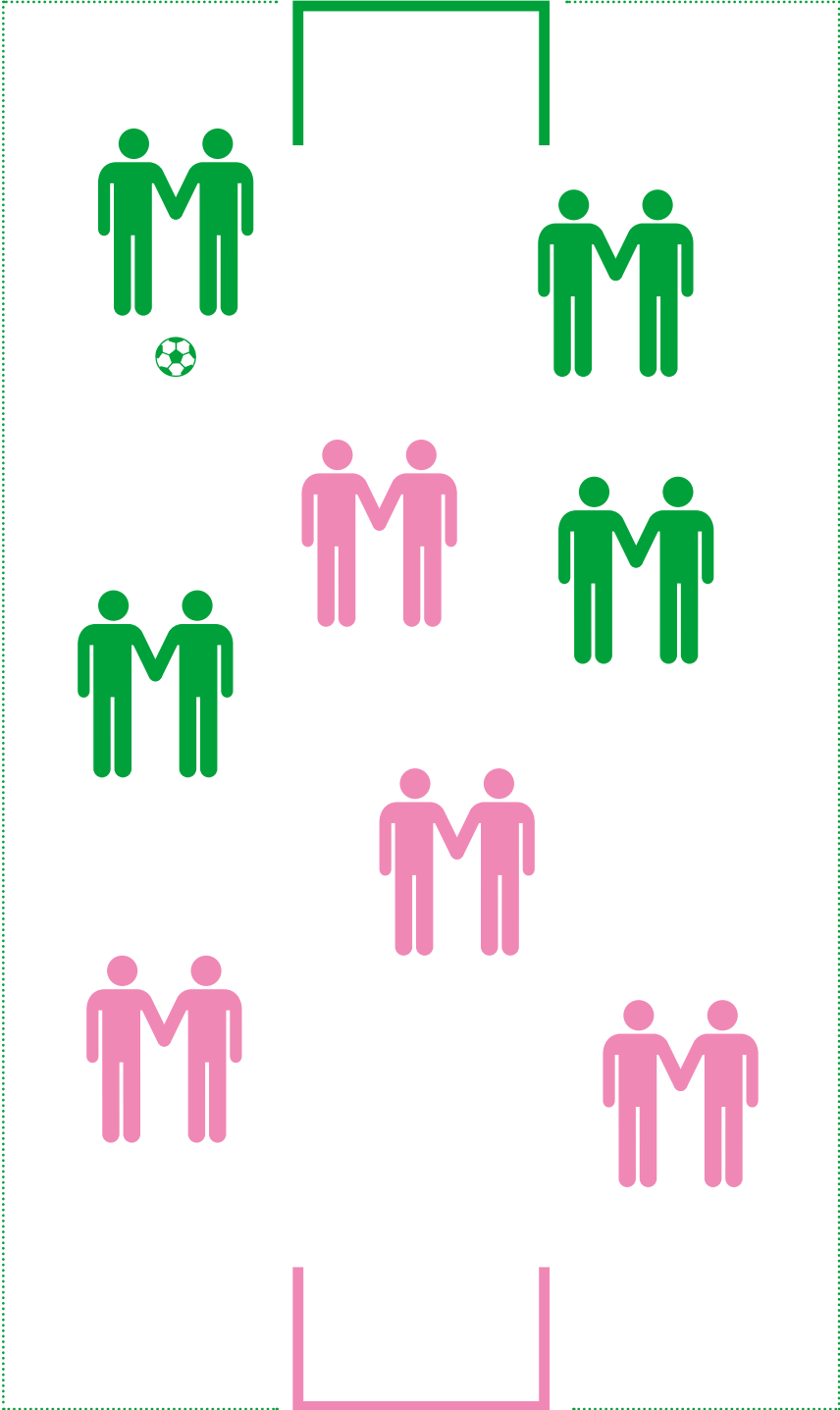
Cíle / naučit se komunikovat a spolupracovat

Fotbalové dovednosti / přihrávání, technika

Dovednosti pro život / dialog, tolerance

Popis:

Tato hra má podobu běžného fotbalového utkání s jedním pravidlem navíc: hráče rozdělíte do 2 týmů, přičemž hráči v každém týmu by měli utvořit pár držící se za ruce (kluci a holky, pokud je smíšená skupina). Hráči tvořící dvojici se musí stále držet za ruce, přihrávat míč dalším dvojicím z jejich týmu a snažit se vstřelit gól. Brankáři nejsou povoleni. V prvním kole nesmí nikdo mluvit. Po 5-10 minutách je hráčům umožněno mluvit s ostatními. Můžete také opakovat cvičení se smíšenými páry (hráč z jednoho týmu a hráč z druhého vytvoří dvojici).

KOUZELNÁ BAČKORA

Téma / spolupráce

Čas / 15 – 20 min

Věková skupina / 10 – 16 let

Vybavení / boty, kužely

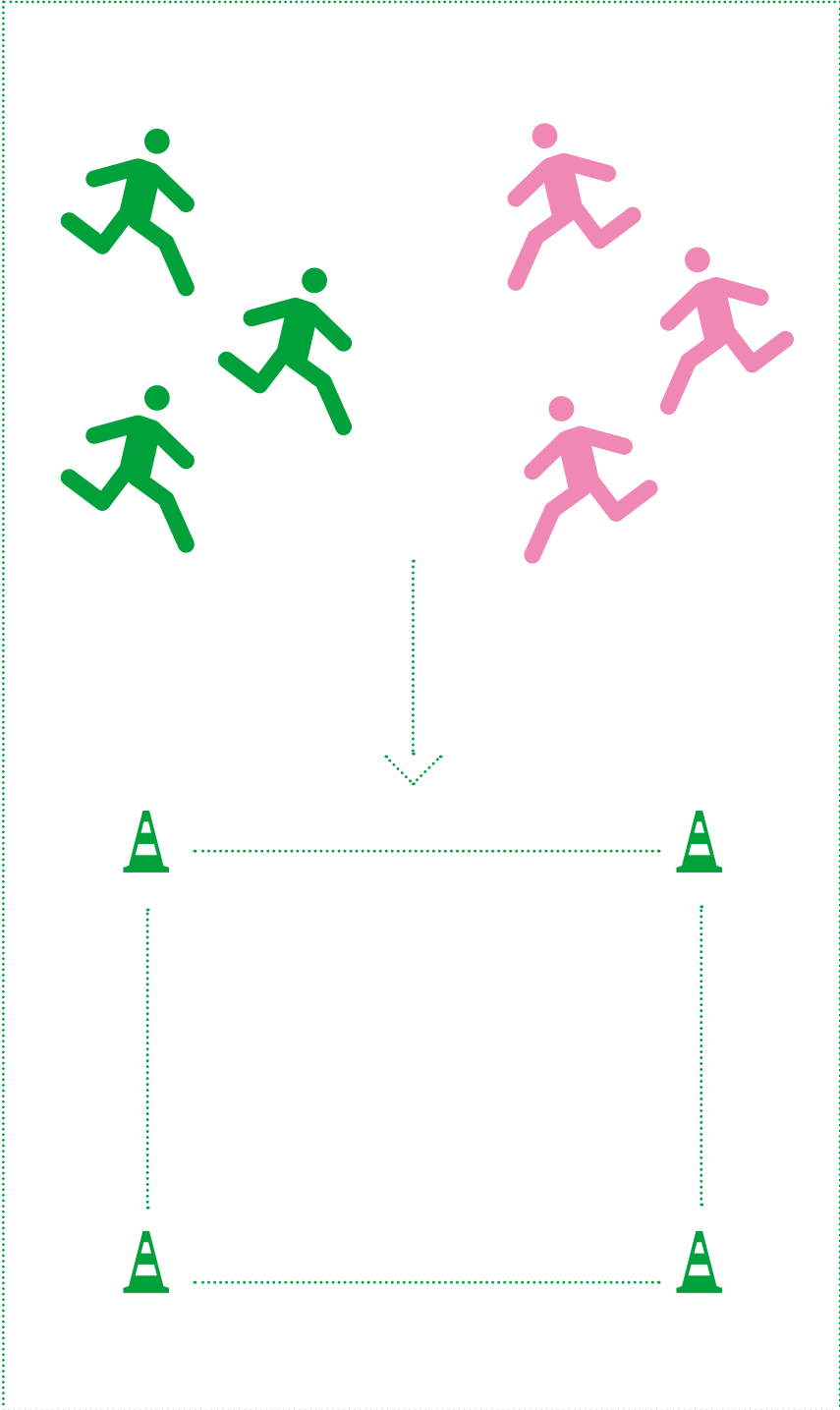
Cíle / učit mládež o významu spolupráce

Fotbalové dovednosti / týmový duch, koordinace, balanc

Dovednosti pro život / dialog, spolupráce, vedení, řešení problémů

Popis:

Vytvořte 2 týmy a každému dejte botu. Před nimi vymezte zónu pomocí kuželů. Týmy se musí dostat skrz zónu, ale kupředu mohou postupovat pouze v případě, že mají botu. Pokud spadnou nebo udělají krok bez boty, celý tým musí začít od začátku. Zóna může představovat různé problémy (chudoba, zneužívání drog, žádný přístup ke vzdělávání, nechtěné těhotenství, násilí v rodině atd.) Také můžete k zóně přidat různé překážky.

KRITICKÉ MYŠLENÍ

Téma / kritické myšlení

Čas / 20 min

Věková skupina / 12 – 18 let

Vybavení / míč, kužely nebo branky

Cíle / vyzvat mládež, aby zůstala kritická vůči vlivu mainstreamu a názorům

Fotbalové dovednosti / rychlost, přihrávky

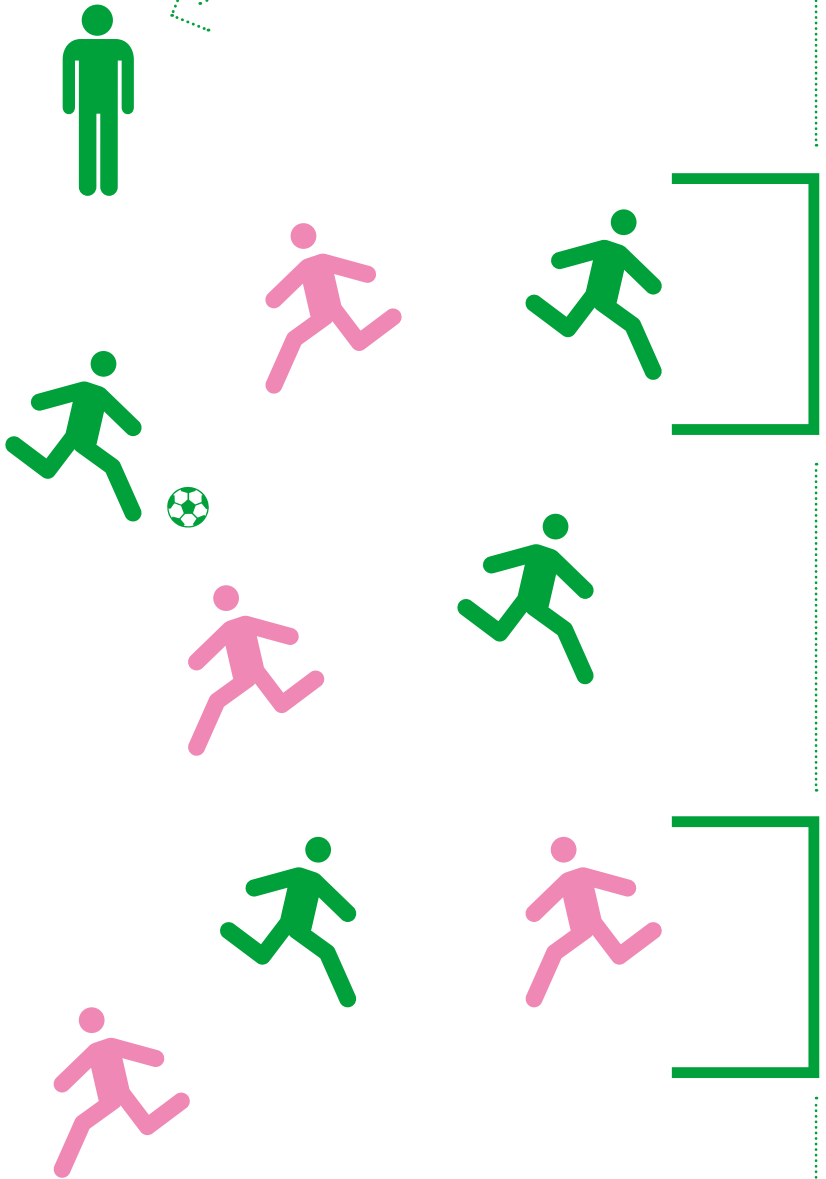
Dovednosti pro život / kritické myšlení

Popis /

Utvořte hřiště s 2 brankami a 2 týmy (obránci a útočníci) a jmenujte 1 neutrálního hráče - „poslíčka“. Obránci začínají s 2 body, útočníci tedy potřebují nejméně k výhře 3 góly, nebo 2 góly k remíze. Každá branka představuje buď bezpečnou, nebo nebezpečnou zónu. Tyto zóny se pak v průběhu hry střídají. Jen poslíček ví, která branka je bezpečná, a která ne.

Gól v bezpečné zóně je za 1 bod, v nebezpečné za -1 bod. Poslíček komunikuje pouze pomocí výrazů v obličeji, jakmile tým skóruje ať už do bezpečné nebo nebezpečné zóny. Poslíček může i lhát, ale nesmí přestat počítat reálné skóre. Na konci hry poslíček oznámí skóre. Následuje diskuze zaměřená na vliv médií, zkresení informací a kritický přístup k informacím.

POSLÍČEK

BEZPEČNÁ PŘIHRÁVKA

Téma / zdraví

Čas / 20 min

Věková skupina / 8 – 12 let

Vybavení / míč, kužely

Cíle / podnítit diskuzi o zdravém chování

Fotbalové dovednosti / přihrávky

Dovednosti pro život / zdravé a bezpečné chování

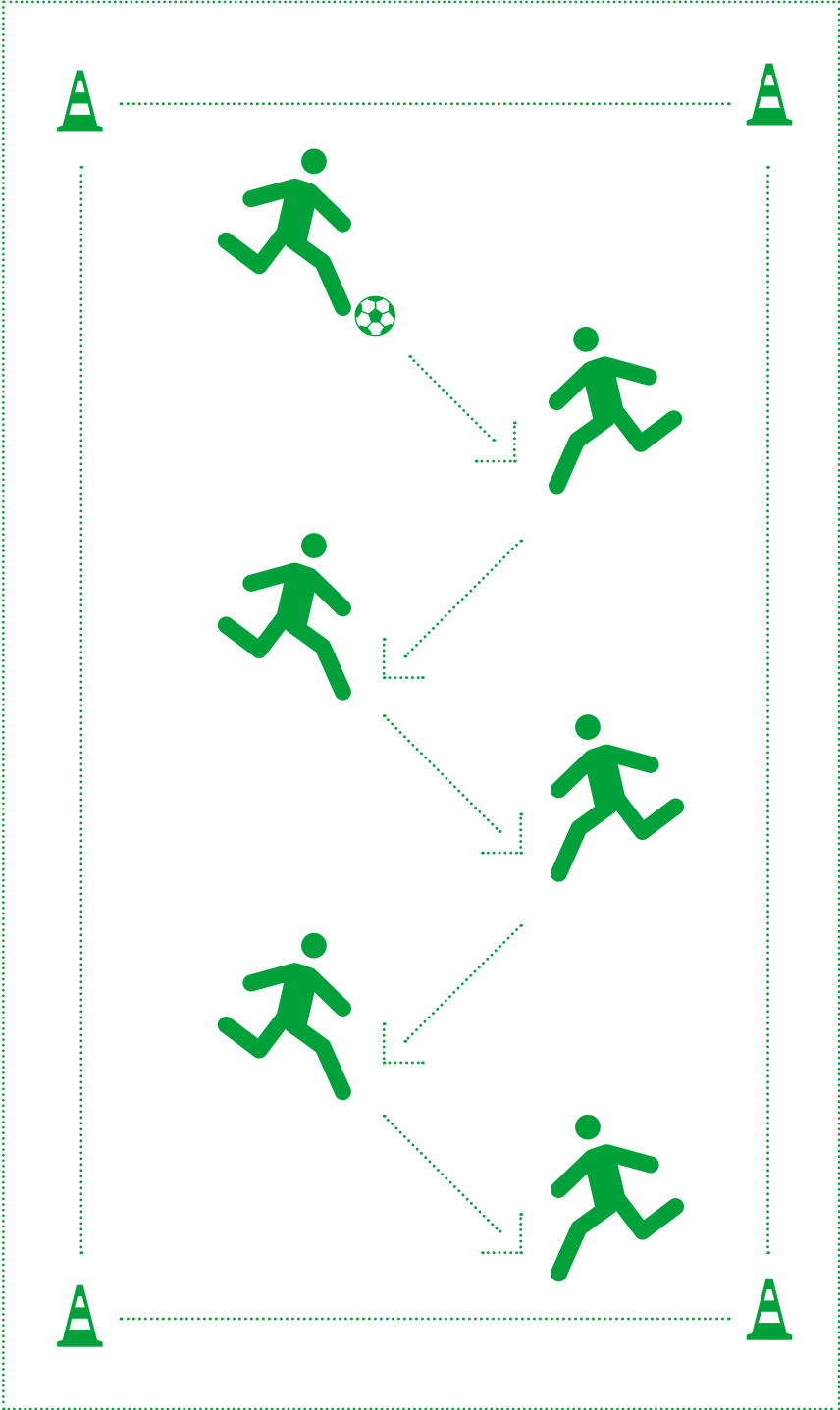
Popis:

Hráči stojící čelem k sobě si musí několikrát přihrát, aby dokončili slovo. Každé dokončené slovo, zajistí první písmeno „pozitivního slova“ (safe - bezpečí). Za každou chybu hráči ztrácí písmeno a vytváří „negativní slovo“ (risk). Funguje to jako bodový systém, kde „safe“ = 4 body a „risk“ = -4 (viz níže). Cílem je společně dosáhnout co nejvíce bodů.

-1, -2, -3, -4   +1, +2, +3, +4

r i s k   s a f e

TVÁŘÍ V TVÁŘ REALITĚ

Téma / odlišnost

Čas / 20 – 30 min

Věková skupina / 12 – 18 let

Vybavení / míče, kužely

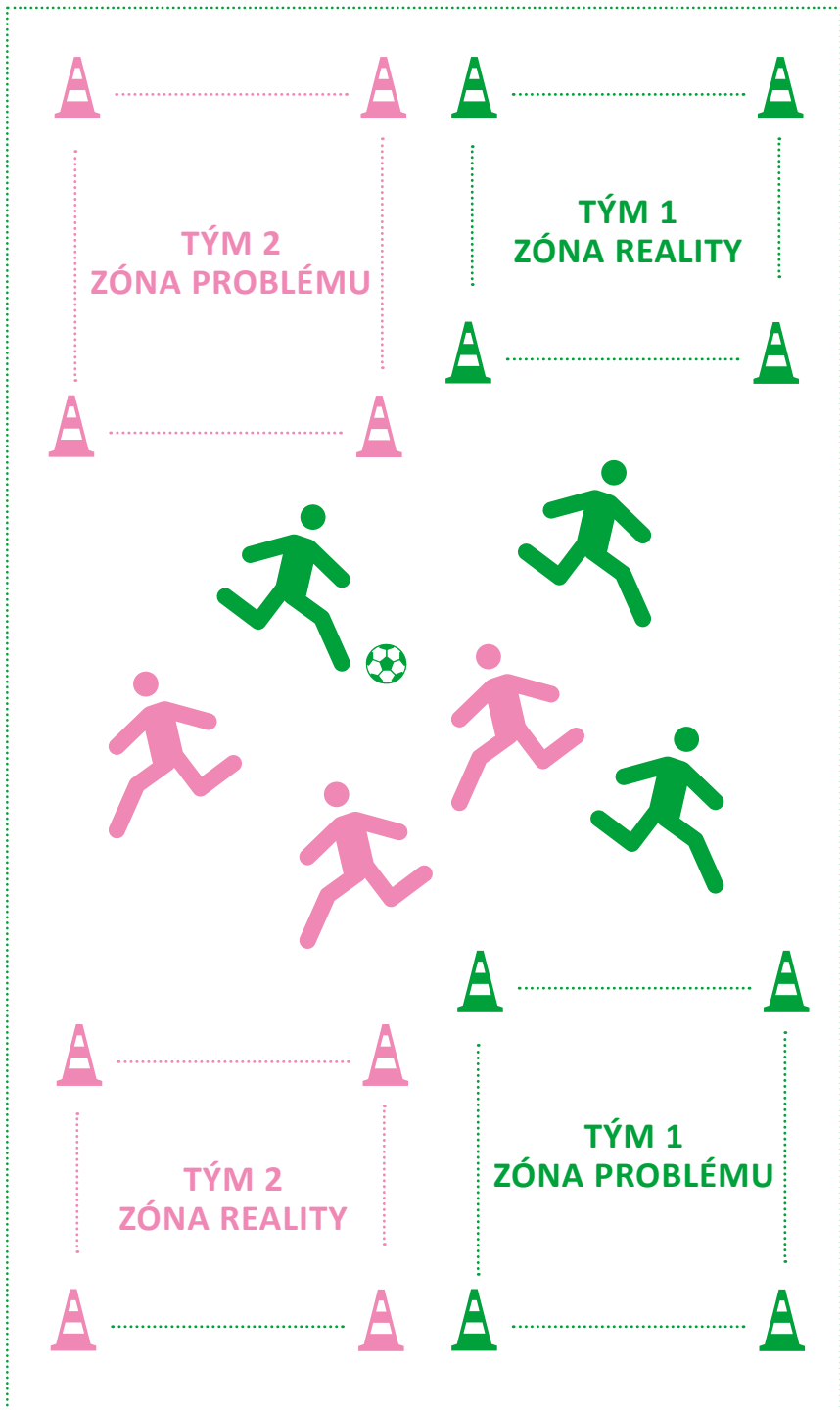
Cíle / vyvolat diskuzi o problémech a vlivech na život a realitu

Fotbalové dovednosti / přihrávky, přehled, týmový duch

Dovednosti pro život / vůdčí schopnosti, týmový duch, zdravé a bezpečné chování

Popis:

Každý tým má jeden „skutečný prostor“ a jeden větší „problémový prostor“. Pokud některý hráč vstoupí do vlastního problémového prostoru, celý jeho tým ztrácí 1 bod. Každý tým musí přihrát na někoho uvnitř jejich skutečného prostoru, předtím než se míč dostane do autu. Pokud tým neuspěje, jeho problémový prostor se dvakrát zvětší.

SWTS MAJO

32

23

www.fotbalpro...

FOTBAL3

ÚVOD

Tato kapitola nabízí detailní přehled o metodice fotbal3, vyvinuté organizací Streetfootballworld, která ji dále poskytla jako inspiraci pro vzdělávací programy založené na využívání fotbalových aktivit. Fotbal3 je jedinečný způsob využívání fotbalu, který mění životy po celém světě. Je založen na principu, kde základní hodnoty fair-play, rovnost pohlaví, týmová práce a respekt jsou stejně důležité jako fotbalové dovednosti.

Streetfootballworld je mezinárodní síť více než 100 neziskových organizací ve více než 60 zemích, které používají fotbal pro posílení místních komunit a pro zlepšení životních podmínek mladých lidí.

Přibližně polovina z těchto organizací v rámci Streetfootballworld sítě v současné době používá nějakou formu fotbalu3. Ten je nedílnou součástí všech festivalů a fotbalových turnajů, které Streetfootballworld organizuje. Fotbal3 stabilně získal popularitu po celém světě a členové sítě si přizpůsobili jeho pravidla tak, aby zapadal do jejich specifického kontextu. Ústřední myšlenka zůstává ale vždy stejná: využívání samotného fotbalu pro vzdělávání a podporu mladých lidí.

ESSIEN

8

OBSAH

1 / Představení fotbalu3

/ Základní koncept

/ Cíle fotbalu3

2 / Příprava fotbalu3

/ Plánování

/ Bodový systém

/ Zápasový formulář

/ Příprava půdy

3 / Trénink

/ Mediátoři

/ Trenéři

/ Hráči

4 / Fotbal3: Hra o třech poločasech

/ První poločas: Předzápasová diskuze

/ Druhý poločas: Fotbalové utkání

/ Třetí poločas: Pozápasová diskuze

1 / PŘEDSTAVENÍ FOTBALU3

Fotbal3 je pojmenován po „třech poločasech“ – 1. předzápasová diskuze, 2. fotbalové utkání a 3. pozápasová diskuze. Zahrnuje klíčové životní lekce do každého utkání. Hráči kolektivně rozhodují o pravidlech před každým utkáním. Během utkání reflektují vlastní chování i chování protihráčů, přičemž získávají body nejen za góly, ale také za fair play. Fotbal3 se hraje bez rozhodčích, hráči se tedy musí naučit, jak mezi sebou řešit případné konflikty prostřednictvím dialogu a kompromisu.

Od svého počátku je fotbal3 dále rozvíjen členy sítě Streetfootballworld po celém světě do komplexní metodiky, která se zabývá řadou sociálních témat, jako je např. genderová rovnost, zdraví či budování míru. Fotbal3 umožňuje mladým lidem přijmout zodpovědnost za své činy a jednat s ostatními férově. Naučí je vážit si komunikace a vzájemného respektu, a to jak na hřišti, tak mimo něj.

FOTBAL3 JE:

- inspirovaný pouličním fotbalem
- utkání na tři poločasy
- založený na principu, že fair play je stejně důležité jako fotbalové dovednosti
- utkání smíšených týmů, do kterých jsou aktivně začleněny ženy
- metodika pro vzdělávání mladých lidí o sociálních tématech
- nástroj umožňující mladým lidem stát se vzorovým příkladem v jejich komunitě

FOTBAL3 NENÍ:

- běžné fotbalové utkání
- soustředěný na vítězství a prohru
- založený výhradně na fotbalových dovednostech a vstřelených gólech

ZÁKLADNÍ KONCEPT

Fotbal 3 je inspirovaný pouličním fotbalem. Po celém světě se hráči setkávají, tvoří týmy, domlouvají se na pravidlech a hrají fotbal. Fotbal3 pracuje se vzdělávacím potenciálem pouličního fotbalu. Jeho nedílnou součástí je tedy dialog a fair play. Může být hrán kýmkoliv, kdekoliv a být využit k řešení jakýchkoliv sociálních témat. Při utkáních fotbalu3 nejsou přítomni žádní rozhodčí. Místo nich jsou zde mediátoři, kteří usnadňují diskuzi mezi týmy a sledují zápas.

TŘI POLOČASY

1. POLOČAS: PŘEDZÁPASOVÁ DISKUZE

Před utkáním se oba týmy sejdou a domluví se na pravidlech, která chtějí použít. Pravidla mohou být vybírána tak, aby poukázala na příslušné sociální otázky, jako například zvýšené zapojení se žen ve sportu. Diskuze o pravidlech je vedena vyškoleným mediátorem, např. mladým vedoucím, trenérem nebo učitelem. K zaznamenání pravidel, na kterých se hráči shodli, mediátor využívá zápasového formuláře.

2. POLOČAS: FOTBALOVÉ UTKÁNÍ

V zápasech fotbalu³ hrají obvykle menší týmy (5 – 7 hráčů na každý tým) a jsou kratší (10 – 20 minut). Hraje se na menších a provizorních hřištích (40 x 20 m a méně), na ulici, v parku nebo na fotbalovém hřišti. Týmy jsou obvykle smíšené a zápasy jsou hrány bez rozhodčího. Hráči nesou zodpovědnost za samotný zápas a dodržují pravidla, na kterých se shodli. Během zápasu se mezi sebou dohodnou na faulech, volných kopech i gólech. Mediátor sleduje zápas a zasahuje pouze v případě, kdy se týmy nemohou dohodnout samy.

3. POLOČAS: POZÁPASOVÁ DISKUZE

Po zápase se týmy sejdou společně s mediátorem, aby se zamyslely nad zápasem a nad respektováním jednotlivých pravidel. Týmy mají příležitost udělit svým protivníkům body za fair play na základě jejich přístupu v zápase. K určení konečného výsledku mediátor přičte body za fair play k bodům za počet vstřelených gólů. Konečný výsledek je tedy kombinací počtu gólů a úrovně fair play, kterou týmy předvedly.

Fotbal3 může být využit při jednorázových zápasech a turnajích, nebo k vytvoření měsíčního či ročního programu. Před- a pozápasové diskuze by měly být ideálně využity k rozmluvě o tématech mimo hřiště, a to od osobních problémů, jimž hráči čelí, až po výzvy v jejich komunitě.

CÍLE FOTBALU3

Hlavním cílem fotbalu3 je rozvíjet klíčové životní dovednosti a podporovat mladé lidi stát se lídrem v jejich komunitě. Se svým silným důrazem na dialog a řešení konfliktu, fotbal3 poskytuje hráčům i mediátorům vědomosti a životní dovednosti jako např.:

- / Komunikace, rozhodování a řešení konfliktu
- / Respekt k ženám a uznání rovnosti pohlaví
- / Smysl pro fair play a zodpovědnost
- / Ochota zahrnout do týmu členy bez ohledu na pohlaví, schopnosti nebo věk
- / Touha stát se vzorem pro ostatní
- / Aktivní účast v komunitě

Při využívání fotbalu3 můžete definovat další dovednosti,
v závislosti na vašich cílech a myšlenkách, které se snažíte předat.

2. PŘÍPRAVA FOTBALU3

ZÁPASOVÉ INFO

ČAS _____
DATUM _____
MEDIÁTOR Nedel, Viktor

DODANÁ PRAVIDLA

- hruškové sítko a D
- Levostřelnost
- potkat se gólu - míč
- _____
- _____
- _____

SKÓRE

FÚCJ _____ týmy Jozsa' vda

POČET GÓLŮ

ZÁPASOVÉ BODY

FAIR PLAY BODY

BODY CELKEM

FOTBA PRO ROZVOJ

Dobrá příprava je klíčem k úspěšné aplikaci metodiky fotbalu3. Pro řádné naplánování a uskutečnění zápasu, turnaje nebo programu fotbalu3 postupujte podle následujících rad:

PLÁNOVÁNÍ

Stanovte pravidla

Neexistuje jeden správný soubor pravidel fotbalu3. Fotbalově-vzdělávací organizace po celém světě si vytvořily svá vlastní pravidla tak, aby vyhovovala jejich potřebám a místním podmínkám. Upravte vaše pravidla na základě požadovaných výsledků vašeho programu (například s důrazem na zapojení žen či na integraci účastníků z různých prostředí). Jen se ujistěte, že pravidla zapadají do hlavních aspektů metodiky: tři poločasy, menší a smíšené týmy, menší hřiště, kratší zápasy a mediátoři místo rozhodčích.

Pevná a otevřená pravidla

Pravidla fotbalu3 jsou kombinací tzv. „pevných pravidel“, která jsou předem určená a stejná pro každý zápas, a „otevřených pravidel“, která jsou stanovena týmy v předzápasové diskuzi. Vyberte pevná pravidla na začátku fotbalového programu či turnaje a aplikujte je v každém zápase. Otevřená pravidla se liší zápas od zápasu v závislosti na tom, na čem se týmy dohodnou, a jsou silným nástrojem pro zdůraznění fair play a specifických sociálních témat, která chcete probrat. Podporujte hráče a mediátory v kreativité při výběru otevřených pravidel a vymyslete taková, která zápas obohatí.

Pokud hráči nechápou podstatu pravidel, bude pro ně obtížné se jim přizpůsobit. Ujistěte se, že na diskuzi o pravidlech ponecháte dostatek času a prostoru.

Příklady pevných pravidel:

- / Zápasy trvají 12 minut - bez přestávky a bez změny stran
- / Za každý tým na hřišti nastupuje 5 hráčů
- / Minimálně dva chlapci nebo dvě dívky za každý tým musí stále na hřišti
- / Střídání jsou neomezená a mohou se provádět kdykoliv
- / Fair play je nutnost - žádné fauly, skluzy nebo urážky
- / Respektování spoluhráčů, soupeřů i mediátorů je samozřejmostí
- / Dojde-li k faulu, faulovaný se přihlásí zvednutím ruky a rozehraje volný kop
- / Pokud hráč spadne, zápas se zastaví a soupeř mu pomůže zpátky na nohy
- / Všechny rozehrávky jsou nepřímé (bez možnosti rovnou střílet na bránu)
- / Pokud se míč dostane do autu, týmy se musí rozhodnout, kdo rozehrává
- / Pravidlo ofsajdu neplatí

Příklady otevřených pravidel:

- / Nejprve musí branku vstřelit dívka, aby se mohly další góly počítat
- / Pokud vstřelí branku dívka, počítá se jako dva góly
- / Pro vstřelení branek jedním týmem se chlapci musí střídát s dívkami
- / Přihrávka na gól musí pocházet od hráče opačného pohlaví
- / Oba týmy oslavují vstřelený gól bez ohledu na to, kdo skóroval
- / Týmy navrhnou speciální společnou oslavu gólu nebo rituál po zápase
- / Oba týmy nastupují na hřiště i odcházejí společně
- / Brankář nesmí používat ruce
- / Brankář se mění po každém gólu (např. střídání mezi chlapcem a dívkou)
- / Všichni hráči musí v průběhu zápasu alespoň jednou přihrát
- / Pokud se míč dostane do autu, rozehrává se rukou nebo nohou
- / Skórovat se dá z celého hřiště nebo jen z poloviny soupeře
- / Míč nesmí přesáhnout nad výškou pasu

Nastavte pravidla fotbalu3 společně s mediátory, trenéry i hráči a shrňte je do dokumentu, který bude poté pro všechny k dispozici.

BODOVÝ SYSTÉM

Hlavním úkolem je upravit tradiční fotbalový bodový systém tak, aby podporoval pozitivní soutěživost a zdůrazňoval osobní odpovědnost. K určení vítěze kombinuje fotbal3 zápasové body (za góly) s fair play body (body udělené oběma týmy během pozápasové diskuze).

Důraz kladený na každou bodovou kategorii podtrhuje důležitost výhry i fair play přístupu. V mnoha formách fotbalu3 je možné, že i když tým prohraje na počet vstřelených gólů, stane se díky dostatečnému počtu fair play bodů celkovým vítězem v zápase.

Stanovte jasná kritéria

Pro transparentnost v pozápasové diskuzi je velmi důležité stanovit jasná kritéria udělování fair play bodů.

Důraz kladený na každou bodovou kategorii podtrhuje důležitost výhry i fair play přístupu. V mnoha formách fotbalu3 je možné, že i když tým prohraje na počet vstřelených gólů, stane se díky dostatečnému počtu fair play bodů celkovým vítězem v zápase.

Pokud hráči nechápou, proč získali určitý počet fair play bodů, ztratí respekt k celkovému procesu.

Najděte správnou rovnováhu

Při určování bodového systému pečlivě zvažte důraz, který chcete klást na soutěživost a fair play. Čím více důrazu kladete na systém fair play bodů, tím větší důležitost mají před- a pozápasové diskuze a role mediátorů, kteří celý proces usnadňují. Je důležité nalézt rovnováhu: vytvořit zdravou soutěživost a zprostředkovat hráčům pozitivní zážitek, který je přiměje k budoucímu návratu na hřiště.

Když s fotbalem³ začínáte, zvažte omezený počet fair play bodů, s cílem nejprve představit hráčům základní koncept a postupně budovat důvěru v mediátory. K prozkoumání, co se hodí nejlépe, vyzkoušejte různé bodové systémy a kritéria pro přidělování bodů.

Fair play body lze použít také jako zábavný nástroj k probírání sociálního tématu, které chcete pomocí fotbalu³ otevřít. Například, pokud chcete pomocí fotbalu³ zvyšovat povědomí o zneužívání drog, zahrňte do pozápasové diskuze kvíz, v němž mohou týmy obdržet extra fair play body.

V Kapitole 3 – „Vytvořte bodový systém“ najdete inspirativní příklady pro tvorbu bodového systému.

ZÁPASOVÝ FORMULÁŘ

Zápasový formulář je nejdůležitějším nástrojem pro mediátory. Používá se k zaznamenání základních informací o zápase, jako např. dohodnutá otevřená pravidla, počet gólů a konečné body. Mediátor musí vyplnit formulář pro každý zápas, na který dohlíží.

V Kapitole 3 – „Navrhněte zápasový formulář“ najdete příklad pro tvorbu zápasového formuláře.

PŘÍPRAVA PŮDY

Při přípravě programu, zápasu nebo turnaje fotbalu3 vezměte v úvahu následující body:

Bezpečný prostor

Bezpečnost hráčů je velmi důležitým aspektem při rozhodování o tom, kde se bude hrát.

- 1 / Je hřiště bezpečně přístupné a mohou se poté hráči vrátit bezpečně domů?
- 2 / Je hřiště v takovém stavu, aby se snížilo riziko zranění?
- 3 / Existují vhodné prostory pro hráče obou pohlaví k převlečení a k použití WC?
- 4 / Neexistuje riziko, že budou hráči zastrašováni ostatními hráči nebo diváky?

Hřiště

Fotbal3 lze hrát kdekoli: na ulici, na pískovém plácku nebo i na louce. V ideálním případě se hraje na malém hřišti (40 x 20 m nebo menší) s malými brankami (2 m vysoká 3 m široká nebo menší), což snižuje počet hráčů v týmu (5-7 hráčů na každý tým). Menší hřiště jsou jednodušší pro zajištění bezpečnosti a levnější pro údržbu. Díky menšímu počtu hráčů v týmu budou všichni hráči více zapojeni, bez ohledu na jejich schopnosti. Je také vhodné mít vedle hřiště další prostor, kde se hráči mohou patřičně rozcvíčit.

Diskuzní plocha

Zároveň se hřištěm je potřeba určit místo, kde se hráči mohou účastnit před - a pozápasových diskuzí. Tím může být samotné hřiště, nebo, je-li hřiště v nepřetržitém provozu, jiné místo nacházející se nedaleko. Diskuzní plocha by měla být klidná a zřetelně označená, aby se mohli hráči zapojit do konverzace bez rozptylování nebo přerušování.

Není-li diskuzní plocha dost izolovaná a pozorovatelé mohou poslouchat diskuze, hráči nemusí cítit dostatečně bezpečný prostor pro vlastní vyjádření.

Materiál

Kromě míče toho moc nepotřebujete. Mediátoři by měli mít k dispozici zápasový formulář, desky, stopky a píšťalku. Pro jasnou identifikaci by měli na sobě mít rozlišovací dres nebo tričko. Hráči by měli nosit vhodný oděv a neměli by používat kopačky s pevnými hřeby, aby se snížilo riziko poranění.

Vybavení

Potřebujete jen bezpečné hřiště, míč, hráče a mediátory. Čím kvalitnější zařízení a materiály zprostředkujete, tím zvýšíte prožitek hráčů a pravděpodobnost jejich opětného návratu.

MEDIÁTOŘI

Mediátoři mají zásadní význam pro úspěšné fungování fotbalu³.

Do jejich role patří:

a / Příprava a facilitace fotbalového programu

b / Facilitace před a pozápasové diskuze

c / Monitorování zápasu a mediace mezi týmy, pokud nastanou nějaké problémy

d / Vyplnění zápasového formuláře

e / Být pozitivním příkladem pro hráče i celou komunitu

Mediátoři mohou být mladí vedoucí, trenéři nebo učitelé a měla by mezi nimi být zastoupena obě pohlaví, podobně jako je tomu i mezi týmy.

Trénink mediátorů vedoucí k jejich pochopení fotbalu³ je důležitý především proto, aby byli schopni celý koncept úspěšně předat i hráčům. Proces tréninku musí být průběžný a měl by být přínosem jak pro mediátory osobně, tak pro celý váš fotbalový program. Nastavte dlouhodobější vzdělávací program pro vaše mediátory s cílem zlepšovat jejich dovednosti. Roli mediátora můžete také nabídnout i zkušenějším hráčům, to jim dodá pocit důležitosti (a roli, kterou budou plnit).

V Kapitole 3 – „Připravte mediátory a hráče“ najdete inspiraci pro tvorbu úvodního kurzu k tréninkovému procesu mediátorů.

MEDIÁTOR JE:

/ Neutrální / zůstává nestranný a objektivní, neprojevuje svůj vlastní názor a nepřiklání se na žádnou stranu

/ Spravedlivý / zajišťuje, že obě pohlaví jsou zapojena do procesu rovnoměrně

/ Aktivní posluchač / ukazuje skutečný zájem o to, co ostatní říkají, a dává všem hráčům pocit, že jim je nasloucháno

/ Jasný komunikátor / mluví hlasitě a zřetelně, aby mu každý rozuměl

/ Trpělivý / akceptuje zpoždění, problémy či nesouhlasná stanoviska, bez pocitu otrávenosti či úzkosti

/ Organizovaný / zajišťuje, že vše je včas a dobře připraveno

/ Řešitel problémů / přispívá dobrými nápady, které pomáhají ostatním najít řešení, které je účinné a vzájemně akceptovatelné

/ Empatický / je citlivý vůči emocím, identitám a hodnotám druhých, včetně rozdílů v pohlaví, etnickém původu, náboženství, kultuře atd.

/ Důvěryhodný / vytváří u sebe dostatečně důvěrný prostor pro ostatní

/ Energický / zapojuje ostatní, vytváří bezstarostnou a zábavnou atmosféru

/ Pozorný / důkladně vše sleduje a poznamenává si důležité momenty či chování jednotlivců

V případě, že mediátor je příliš dominantní člověk, účastníci se nemusí cítit pohodlně a nebudou mluvit otevřeně. Mediátory vybírejte pečlivě a ujistěte se, že jsou ochotni a schopni povzbuzovat hráče či chválit pozitivní chování spíše než kárat za to negativní.

TRENÉŘI

Role trenérů je ve fotbalu3 velmi odlišná oproti standardnímu fotbalu. Jejich prvořadým úkolem by neměla být výhra jejich týmu, ale měli by pozitivně přispět k zápasu, bez ohledu na konečný výsledek.

Pro mnoho trenérů je tento posun těžký, a proto je potřeba podpory k přijetí jejich nové role. Trenéry aktivně zapojte již do vývoje svého fotbalového programu. Začněte je do školení mediátorů i hráčů již před zápasy nebo turnajem, aby mohli celý proces podpořit. Dobří trenéři dostatečně znají své hráče a jsou schopni poskytnout užitečné poznatky o tom, jak celý fotbalový program zefektivnit.

Pro mnoho organizací využívajících fotbal3 je trenér hlavním facilitátorem programu. Vede workshopy nebo dokonce působí jako mediátor. Pro úspěšný proces pomozte trenérům definovat roli, kterou mají zastávat, a poskytněte jim nezbytný prostor a nástroje.

PRO ÚSPĚŠNOU IMPLEMENTACI FOTBALU3 TRENÉŘI POTŘEBUJÍ:

- 1 / Mít silné pochopení pro fotbal3 a svou roli v celém procesu
- 2 / Být silně angažovaní v přípravě hráčů
- 3 / Ujistit se, že se jejich týmy před každým zápasem správně rozcvičily
- 4 / Podporovat proces mediace tak, že respektuje mediátory i rozhodnutí učiněná týmy v před a pozápasových diskuzích. Trenéři by neměli do diskuzí zasahovat a měli by nechat hráče převzít odpovědnost za zápas
- 5 / Podporovat cíle fotbalu3 tím, že vyzdvihují hodnoty fair play a podporují v tom jejich tým během zápasu
- 6 / Pokračovat v celém vzdělávacím procesu i po zápase tím, že budou podporovat týmy v reflexi jejich výkonu a probíraných sociálních témat

Příliš soutěživí trenéři mohou představovat jednu z největších překážek pro úspěšnou implementaci fotbalu3. Zapojte je od začátku a zajistěte tak, že celý proces podpoří.

HRÁČI

Před úvodním výkopem je velmi důležité hráčům fotbal3 i jeho cíle nejprve představit. Pro mnoho lidí, kteří mají zkušenost pouze se standardním fotbalem, budou potřeba citlivá (a detailní) vysvětlení, aby si na fotbal3 a jeho důraz na dialog, fair play, rovnost pohlaví či osobní odpovědnost postupně zvykli.

Jakmile jsou mediátoři vyškoleni, nechte je facilitovat úvodní trénink fotbalu3 pro hráče. Tyto tréninky organizujte vždy před začátkem fotbalového turnaje nebo jako první kurz v novém programu. Na konci tohoto kurzu by hráči měli pochopit cíle fotbalu3 i koncept tří poločasů, včetně jejich role a pravidel.

Bez řádného tréninku hráči fotbalu3 nerozumí, jsou velmi rychle frustrovaní a o celou metodiku ztrácí zájem.

4 / FOTBAL3: HRA O TŘECH POLOČASECH

PRVNÍ POLOČAS: PŘEDZÁPASOVÁ DISKUZE

Potom, co se oba týmy rozcvičí, jsou svolány mediátorem k sobě na předzápasovou diskuzi, ve které se dohodnou na společných pravidlech. Předzápasovou diskuzi využijte kreativně a podpořte tím celý vzdělávací proces, do kterého se všichni hráči zapojí.

Předzápasová diskuze je ideální prostor pro zahájení dialogu na konkrétní sociální téma. Například pokud je tématem budování míru, týmy by měly být podporovány k výběru specifických pravidel, jako je třeba společný nástup na hřiště nebo společné oslavy všech gólů.

Poté, co bylo dosaženo dohody o pravidlech a výsledky předzápasové diskuze byly mediátorem zaznamenány do zápasového formuláře, může zápas začít. Předzápasová diskuze se týká pouze hráčů obou týmů a měla by probíhat v klidném prostoru (např. na hřišti nebo v blízkosti), kde se hráči mohou zapojit do konverzace bez rozptylování nebo přerušování.

POKYNY PRO MEDIÁTORY

/ Zajistěte dostatek času pro diskuzi. Je dobré, pokud jsou týmy přítomny alespoň dvacet minut před začátkem zápasu.

/ Přivítejte oba týmy a vytvořte pozitivní atmosféru tím, že uděláte krátkou aktivitu, která je podnítí k interakci.

/ Ujistěte se, že oba týmy jsou kompletní a připraveny k utkání.

/ Ujistěte se, že všichni hráči prošli tréninkem fotbalu3, a připomeňte oběma týmům pevná pravidla.

/ Zapojte všechny do diskuze o významu zápasu, čímž otevřete prostor pro návrhy pravidel, která chtějí použít. Tomuto můžete dopomoci například těmito otázkami:

– *V čem je následující zápas důležitý?*

– *Je nějak odlišný od zápasů, které jste dříve hráli? V čem?*

– *Chcete prostřednictvím tohoto zápasu podporovat nějaké hodnoty (např. týmová spolupráce a poctivost)? Napadají vás nějaká pravidla pro podporu týmové spolupráce a poctivosti?*

– *Existují nějaká další otevřená pravidla, která byste chtěli navrhnout a proč?*

– *Existuje nějaké technické pravidlo, které byste chtěli definovat (např. vztahující se k rohovým kopům, brankářům atd.)?*

– *Máte ohledně následujícího zápasu nějaké obavy týkající se vlastního týmu? Jak můžeme tyto obavy společně vyřešit?*

/ Když tým prezentuje jím navrhovaná pravidla, ujistěte se, že druhý tým souhlasí s návrhem, a pokračujte v procesu, dokud nedosáhnete požadovaného počtu otevřených pravidel.

/ Jakmile se týmy dohodly na otevřených pravidlech, zaznamenejte je v zápasovém formuláři a pro všechny hráče i trenéry je zřetelně zopakujte.

/ Popřejte oběma týmům hodně štěstí a dovedte je na hřiště.

TIPY PRO MEDIÁTORY

/ Podpořte hráče v jejich kreativitě a zábavě při výběru otevřených pravidel. Zajistěte, aby nevybírali stále stejná pravidla.

/ Ujistěte se, že oba týmy a všichni hráči jsou zapojeni do diskuze. Pokud je jeden tým nebo hráč dominantní, vyžádejte si stanovisko ostatních.

/ Nedovolte, aby trenéři, diváci nebo rodiče ovlivňovali diskuzi - ujistěte se, že do dialogu jsou zapojeny jen týmy. Pokud bude někdo zasahovat, zdvořile ho požádejte, aby se vzdálil.

/ Můžete použít více než jednoho mediátora. To může být užitečné zejména v případě, když týmy mluví různými jazyky a je zapotřebí překlad. Pokud používáte více mediátorů, zajistěte, aby se vyjadřovali společně a spolupracovali tak, aby se zabránilo nedorozumění.

V případě, že týmy během předzápasové diskuze jasně nevydefinují a nepochopí pravidla, bude samotný zápas i pozápasová diskuze pro hráče i mediátory velmi náročnou záležitostí.

TIPY PRO TRENÉRY

/ Přimějte svůj tým přemýšlet o pravidlech, která chtějí navrhnout, již před předzápasovou diskuzí.

/ Ujistěte se, že se váš tým řádně rozcvičí a dostaví se včas k předzápasové diskuzi. Budujte pozitivní atmosféru mezi týmy například zapojením soupeře v rozvíče vašeho týmu.

/ Povzbuzujte všechny členy vašeho týmu, aby se plně zapojili do dialogu s druhým týmem.

/ Nezasahujte do diskuze – nechte hráče převzít vlastní zodpovědnost za utkání.

/ Prokažte úctu k mediátorovi - mají náročnou práci a vaše podpora je rozhodující.

DRUHÝ POLOČAS: FOTBALOVÉ UTKÁNÍ

Po všech přípravách, je čas hrát fotbal! Zápas fotbalu3 jsou krátké, intenzivní zábavné a v duchu pozitivní soutěživosti. Zápas patří hráčům a je jejich zodpovědností zajistit, že se hraje férově. Jestliže jde míč do autu, hráči rozhodnou, kdo rozehrává. Je-li hráč faulován, zvedne ruku a přihlásí se o míč k rozehrávce volného kopu. Záměrem fotbalu3 je zajistit, aby si každý tuto zkušenost užil bez ohledu na výhru či prohru, i přes zachování napětí vznikajícího ze soutěživých zápasů.

Mediátoři podporují týmy a zaznamenávají výsledky utkání. Trenéři, rodiče i diváci by měli hráče povzbuzovat a spolu s nimi oslavovat schopnost fotbalu rozvíjet nové dovednosti či transformovat chování.

POKYNY PRO MEDIÁTORY

1 / Pro zahájení zápasu použijte píšťalku a nezapomeňte měřit čas.

2 / Zaznamenejte každý vstřelený gól. Pokud existují pravidla týkající se gólů (např. gól vstřelený ženou se počítá za dva), berte je při zaznamenávání v úvahu.

3 / V případě neshody na hřišti, např. pokud jde o faul, umožněte nejprve týmům, aby pomocí dialogu našly řešení samy. Nemohou-li se dohodnout, zastavte časomíru, vstupte do hřiště a usnadněte diskuzi k vyřešení situace. Ve většině případů se týmy dohodnou rychle, protože chtějí pokračovat ve hře. Pokud je zřejmé, že ani jeden tým není ochoten ke kompromisům, máte právo učinit konečné rozhodnutí, aby zápas mohl pokračovat.

4 / Hráči i mediátoři mohou vyvolat tzv. „fairplay timeout“, když cítí, že v zápase dochází k neférovému jednání. Pokud je timeout vyvolán, zastavte časomíru a vstupte na hřiště s cílem usnadnit diskuzi mezi týmy o tom, jak mohou zlepšit úroveň fair play, s důrazem na pravidla, na nichž se dohodly. Fairplay timeouty se nesmí používat takticky a lze je volat, pouze když je míč v autu.

5 / Pokud některý hráč opakovaně fauluje soupeře nebo se dopustí úmyslně nebezpečného faulu (a jeho trenér nijak nereaguje), pak mediátor má právo tohoto hráče vystřídat pro zbytek utkání.

6 / Po ukončení stanoveného času oznamte píšťalkou konec zápasu. Dejte oběma týmům čas na podání rukou, občerstvení a na odpočinek po dobu několika minut, než je odvedete k pozápasové diskuzi.

TIPY PRO MEDIÁTORY

/ Podpořte hráče, aby rozhodli, jak chtějí začít zápas

(např. výkopem, darováním míče soupeři atd.).

/ Sledujte hru pozorně a nenechte se rozptylovat trenéry, diváky nebo náhradníky – vaše pozornost se upírá na hřiště.

/ Dělejte si poznámky k zápasovým situacím jako pozitivní příklady fair play nebo k situacím, kdy týmy nedodržují pravidla nebo hrají obzvláště agresivně. Poznámky budou důležitým podkladem k pozápasové diskuzi.

/ Povzbudte hráče, aby převzali vlastní zodpovědnost za utkání. Je-li hráč faulován, měl by jasně zvednout ruku pro nařízení volného kopu a nespoléhat se na mediátora.

Posoudit, kdy je vhodné zasáhnout do konfliktu na hřišti, je jednou z největších výzev pro mediátory. Ačkoliv je důležité dát hráčům čas na dosažení konsenzu, je také velmi důležité, aby bylo zajištěno, že se konfrontace nestane agresivní.

TIPY PRO TRENÉRY

/ Povzbuzujte svůj tým k tomu, aby respektoval pravidla a jednal v duchu fair play.

/ Ukažte respekt mediátorovi tím, že mu umožníte vykonávat jeho práci – nezpochybňujte jeho rozhodnutí, nepožadujte odpískání faulu atd.

/ Zdůrazněte, že je důležité hrát jako tým a zajistěte, aby všichni vaši hráči dostali stejnou porci hracího času, bez ohledu na jejich schopnosti.

/ Vystřídejte hráče, kteří záměrně ignorují pravidla utkání.

/ Ujistěte se, že všichni hráči, rodiče i fanoušci váš tým povzbuzují. Pokud někteří tým negativně ovlivňují, zdvořile je požádejte, aby toho nechali nebo se vzdálili.

/ Na konci zápasu poblahopřejte svému týmu a soupeři bez ohledu na to, kdo vyhrál a či prohrál.

TŘETÍ POLOČAS: POZÁPASOVÁ DISKUZE

Třetí poločas je unikátem fotbalu³ a má zásadní význam pro transformační potenciál celé metodiky. Po závěrečném hvizdu mají hráči obou týmů možnost reflektovat své chování a za podpory mediátora vyhodnotit chování soupeře. Každý tým uděluje soupeři fair play body, jejichž součet se zápasovými body určí celkového vítěze.

Pozápasová diskuze klade důraz na důležitost vlastní zodpovědnosti a dosažení konsenzu. Otevírá také ideální prostor pro témata, která jsou pro hráče i jejich komunity důležitá - prozkoumejte jejich potenciál!

POKYNY PRO MEDIÁTORY

1 / Uvědomte si, že pozápasové diskuze nemají stanovený časový limit. Vyhraďte potřebný čas pro smysluplnou diskuzi.

2 / Dovedte společně hráče k místu diskuze a navrhněte, aby se k diskuzi posadili do kruhu. Můžete použít nějakou krátkou zábavnou aktivitu k uvolnění napětí mezi týmy.

3 / Oznamte počet vstřelených gólů každého týmu a podpořte oba týmy k poskytnutí zpětné vazby k zápasu kladením otázek jako např.:

– *Reprezentoval zápas hodnoty, které byly stanoveny v předzápasové diskuzi (např. týmové práce a poctivost)? Proč ano nebo proč ne?*

– *Byl tento zápas odlišný od zápasů, které jste hráli v minulosti?*

– *Bylo to příjemné? Bylo v zápase něco, co byste nechtěli znovu zažít?*

– *Našel se hráč, který prokázal výjimečného ducha fair play? Čím?*

– *Dodržoval váš tým pravidla dohodnutá před zápasem?*

– *Dodržovali vaši soupeři pravidla dohodnutá před zápasem?*

4. Využívejte vaše poznámky z utkání. Pokud cítíte, že týmy zapomínají příklady zvláště férových nebo neférových situací, upozorněte na ně.

5. Poté, co hráči měli možnost zauvažovat, požádejte každý tým, aby udělil svým soupeřům fair play body. To může být provedeno mnoha různými způsoby, například:

a / Vítězný tým uděluje fair play body jako první

b / Domácí nebo hostující tým uděluje fair play body jako první

c / Vyzvěte oba týmy, aby se dohodly mezi sebou o tom, kolik fair play bodů chtějí udělovat, a nechte je oznámit výsledek bezprostředně po sobě.

6. Jakmile jsou fair play body uděleny, oznamte zápasové body, fair play body, celkový počet bodů, vítězný tým a poblahopřejte oběma.

7. Vyplňte zápasový formulář a zajistěte jeho dodání příslušné osobě k oficiálnímu záznamu o utkání.

TIPY PRO MEDIÁTORY

/ Některý tým může nesouhlasit s tím, kolik fair play bodů obdržel nebo s tím, jak byl interpretován nějaký zápasový incident. Je proto důležité dát oběma týmům příležitost vyjádřit svůj názor. Pokuste se dosáhnout bodu, kdy se oba týmy cítí spokojeně s konečným výsledkem, a nenechte třetí poločas skončit frustrací.

/ Pokud jeden nebo oba týmy nepřispívají do diskuze konstruktivně, používají nevhodné výrazy nebo jsou prokazatelně manipulativní při udělování fair play bodů, mediátor má pravomoc stanovit konečné rozhodnutí o počtu udělených fair play bodů. K tomuto by však mělo dojít pouze v krajním případě, pokud byly vyčerpány všechny možnosti k dosažení kompromisu. Mělo by to také být zaznamenáno v zápasovém formuláři.

/ Pokud během před nebo pozápasové diskuze vyjde najevo, že hráč trpí problémem, který nejste schopni vyřešit (např. potíže doma nebo ve škole), pomozte hráči vyhledat někoho, kdo je schopen poskytnout mu náležitou podporu.

Týmy někdy udělují fair play body nikoliv na základě toho, jak férově jejich soupeři hráli, ale na základě toho, kolik fair play bodů dostali nebo aby nad svými soupeři získali výhodu (například v turnaji). Prozkoumejte různé možnosti udělování fair play bodů. Zajistěte, že hráči nemanipulují s udělováním fair play bodů a že je duch fotbalu³ respektován.

TIPY PRO TRENÉRY

/ Ujistěte se, že se váš tým před pozápasovou diskuzí rychle občerství, a vyzvěte všechny hráče ke konstruktivní účasti v diskuzi

/ Nesnažte se manipulovat diskuzi nebo počet udělovaných fair play bodů vašim týmem - je to jejich zodpovědnost.

/ Nesnažte se podkopávat roli mediátora tím, že kritizujete jeho činy. Pokud se vás nějaký hráč snaží zapojit do diskuze, odkažte ho na jeho spoluhráče, soupeře a mediátora.

/ Prokažte svou podporu procesu tím, že vyhledáte trenéra soupeře a pozorujte pozápasovou diskuzi pohromadě.

/ Blahopřejte oběma týmům i mediátorovi za zápas, jakmile byly ohlášeny jeho výsledky.

/ Pokud cítíte, že mediátor jednal nekorektně, projednejte s ním celou záležitost v poklidu, po skončení pozápasové diskuze, nebo upozorněte organizátora. Mediátoři mohou dělat chyby a je důležité jim poskytnout konstruktivní zpětnou vazbu k tomu, aby zlepšili své mediační dovednosti.

/ Proberte zkušenosti se svým týmem a zvažte, co mohou zlepšit pro získání maximálního počtu fair play bodů v příštím zápase.

PŘÍPRAVA TURNAJE FOTBALU3

Turnaje fotbalu3 jsou zábavné a mezi účastníky vytváří silného týmového ducha, což zajišťuje, že se mezi sebou zapojují do dialogu a budují si úctu ke spoluhráčům i soupeřům. Turnaj fotbalu3 nemůže být úspěšný bez vyškolených mediátorů a dobré přípravy zúčastněných týmů.

OBSAH

1 / Plánování turnaje

/ Zápasový formulář

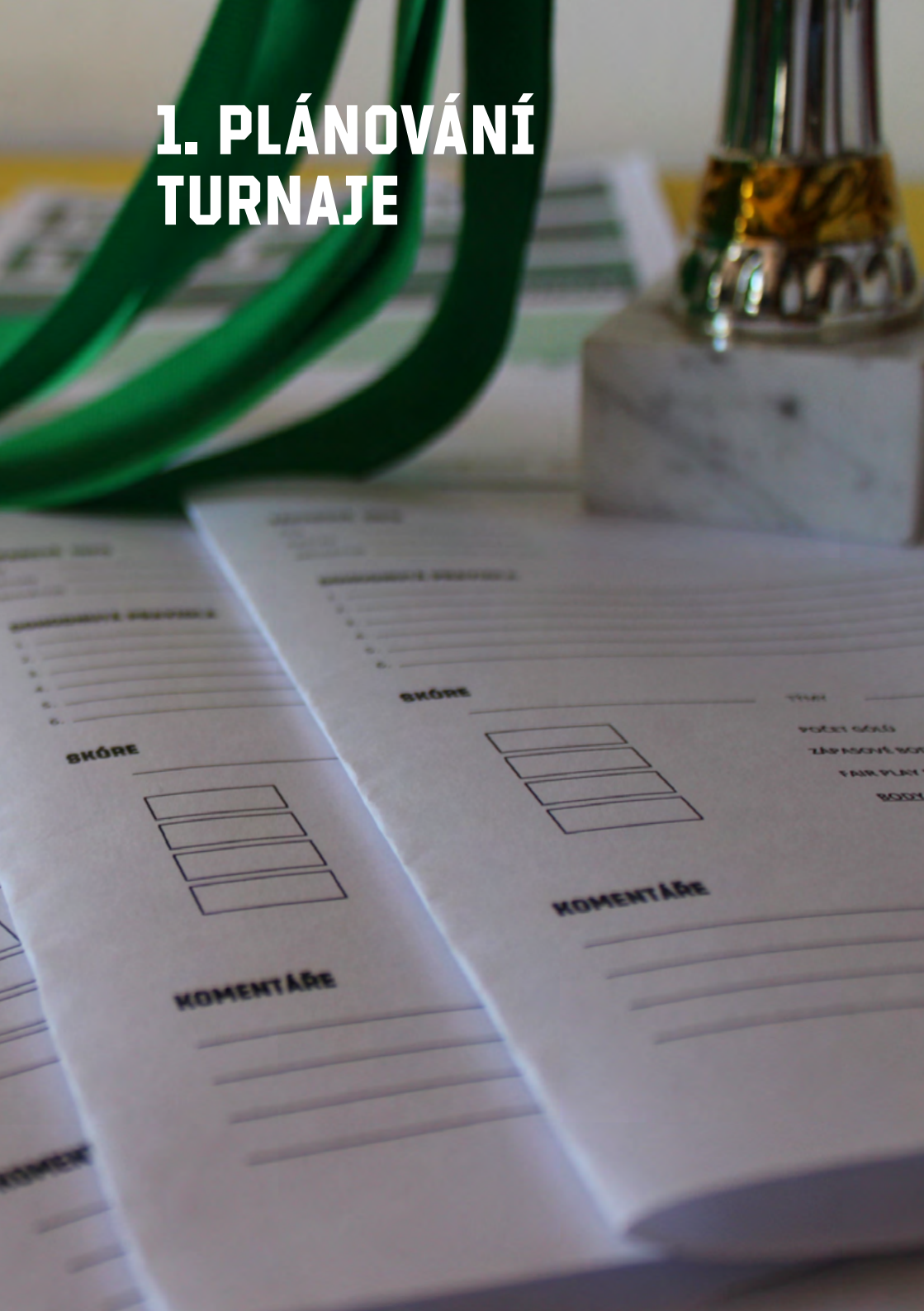
/ Bodový systém

/ Struktura turnaje

2 / Příprava mediátorů a hráčů

3 / Realizace turnaje

1. PLÁNOVÁNÍ TURNAJE

SKÓRE

KOMENTÁŘE

SKÓRE

KOMENTÁŘE

ZÁPASOVÝ FORMULÁŘ

Zde je příklad zápasového formuláře spolu s vysvětlením, jak by jej mediátor měl vyplnit:

- 1 / Zaznamenávejte informace ze zápasu.
- 2 / Zapisujte počet vstřelených gólů během zápasu.
- 3 / Zaznamenávejte počet zápasových bodů, fair play bodů a celkových bodů
- 4 / Před zápasem proveďte shrnutí nejdůležitějších pevných pravidel.
- 5 / Zaznamenejte pravidla, na kterých se týmy shodly v předzápasové diskuzi.
- 6 / Dělejte si poznámky během zápasu jako podklad pro pozápasovou diskuzi.

ZÁPASOVÉ INFO

ČAS _____

DATUM _____

MEDIÁTOR _____

DOHODNUTÁ PRAVIDLA

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

SKÓRE

_____	TÝMY	_____
<input type="text"/>	POČET GÓLŮ	<input type="text"/>
<input type="text"/>	ZÁPASOVÉ BODY	<input type="text"/>
<input type="text"/>	FAIR PLAY BODY	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<u>BODY CELKEM</u>	<input type="text"/>

KOMENTÁŘE

BODOVÝ SYSTÉM

V Kapitole 2 – „Příprava fotbalu3“ najdete praktické příklady a užitečné tipy pro řádné naplánování turnaje.

Vytvořte bodový systém pro určení řádných turnajových pravidel:

Zápasové body: 1 bod za účast v zápase (prohra) / 2 body za remízu / 3 body za výhru

Fair play body: body udělované oběma týmy během pozápasových diskuzí

Celkové body: součet zápasových a fair play bodů

Vyberte některé z následujících možností pro tvorbu systému fair play bodů:

Účast v předzápasových a pozápasových diskuzích:

1 fair play bod za účast celého týmu v diskuzi / 0 bodů za účast jen části týmu nebo nikoho

Sebehodnocení: 2 body za respektování všech pravidel / 1 bod za respektování některých pravidel / 0 bodů za nerespektování veškerých pravidel

Hodnocení oponentů: 2 body za respektování všech pravidel / 1 bod za respektování některých pravidel / 0 bodů za nerespektování veškerých pravidel

Počet faulů v zápase: 2 body za žádný faul / 1 bod za 1-3 fauly / 0 bodů za více než 3 fauly

Zapojení obou pohlaví: 1 bod za aktivní zapojení obou pohlaví (např. určitý počet příhrávek nebo gólů vstřelený oběma pohlavími) / 0 bodů za nedostatečné zapojení obou pohlaví

Bonusové body: mohou být udělovány např. za nadstandartní fair play přístup nebo zodpovězení tematických otázek v zápasových diskuzích

PŘÍKLADY BODOVÝCH SYSTÉMŮ

1. možnost: 1 – 3 zápasové body / 0 – 2 fair play body / 1 – 5 celkových bodů

Zápasové body: 1 bod za účast v zápase / 2 body za remízu / 3 body za výhru

Hodnocení oponentů: 2 body za respektování všech pravidel / 1 bod za respektování některých pravidel / 0 bodů za nerespektování veškerých pravidel

2. možnost: 1 – 3 zápasové body / 0 – 3 fair play body / 1 – 6 celkových bodů

Zápasové body: 1 bod za účast v zápase / 2 body za remízu / 3 body za výhru

Hodnocení oponentů: 2 body za respektování všech pravidel / 1 bod za respektování některých pravidel / 0 bodů za nerespektování veškerých pravidel

Účast v předzápasových a pozápasových diskuzích:

1 fair play bod za účast celého týmu v diskuzi / 0 bodů za účast jen části týmu nebo nikoho

3. možnost: 1 – 3 zápasové body / 0 – 5 fair play body / 1 – 8 celkových bodů

Zápasové body: 1 bod za účast v zápase / 2 body za remízu / 3 body za výhru

Hodnocení oponentů: 2 body za respektování všech pravidel / 1 bod za respektování některých pravidel / 0 bodů za nerespektování veškerých pravidel

Účast v předzápasových a pozápasových diskuzích:

1 fair play bod za účast celého týmu v diskuzi / 0 bodů za účast jen části týmu nebo nikoho

Sebehodnocení: 2 body za respektování všech pravidel / 1 bod za respektování některých pravidel / 0 bodů za nerespektování veškerých pravidel

VYTVOŘTE STRUKTURU TURNAJE

1 / Použijte takovou strukturu turnaje, která klade důraz na fair play a rovnocennou účast všech týmů. Například:

a / Zajistěte větší interakci mezi hráči zorganizováním celého turnaje tak, že hráči z různých týmů hrají společně v jednom týmu (týmy se mezi sebou promíchají).

b / V případě, že nastane v základní skupině situace, kdy dva týmy mají stejný počet bodů, pak je počet získaných fair play bodů rozhodujícím faktorem. Pokud jsou i fair play body rovněž vyrovnané, vítěz vzejde z výsledku vzájemného zápasu. Pokud zápas skončí remízou, rozhoduje o postupujícím týmu hod mincí. Brankový rozdíl či počet vstřelených gólů se nemusí brát v potaz.

c / Pokud ve vyřazovací fázi zápas skončí remízou, týmy nejprve provedou pozápasovou diskuzi. V případě, že si navzájem udělí rovný počet fair play bodů, vrátí se týmy na hřiště a o vítězi rozhodne penaltový rozstřel.

2 / Snažte se zajistit, aby všechny týmy odehrály tolik zápasů kolik je možné, například rozšířením skupinové fáze oproti vyřazovací fázi.

3 / Zohledněte faktor dostatečného času mezi každým zápasem pro předzápasové a pozápasové diskuze.

4 / Zajistěte, aby týmy měly dost času mezi zápasy, aby nemusely spěchat z jednoho na druhý bez přestávky a bez šance se řádně rozcvičit. Mediátoři by měli zajistit, aby zápasy začínaly včas a nedocházelo tak ke zpoždění.

5 / Určete hlavní myšlenku turnaje (jako např. „Hraní pro mír“ nebo „Boj proti užívání drog“), kterou mediátoři mohou řešit během prvních a třetích poločasů fotbalu³.

6 / Zapojte sponzory k zajištění finanční a hmotné podpory – turnaje jsou vynikajícím způsobem jak je přesvědčit o síle této metodiky.

Podívejte se na příklady struktury turnaje a forem turnajů.

TURNAJOVÝ FORMULÁŘ – ROUND ROBIN

Herní systém „každý s každým“

TURNAJOVÉ INFO:

NÁZEV _____

DATUM _____

REGION _____

TÉMA _____

	NÁZEV TÝMU	FAIR PLAY BODY	ZÁPASOVÉ BODY	SKÓRE	BODY CELKEM	CELKOVÉ POŘADÍ
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						

1. KOLO	2. KOLO	3. KOLO	4. KOLO	5. KOLO
1 vs 2	1 vs 3	1 vs 4	1 vs 5	1 vs 6
3 vs 6	2 vs 4	3 vs 5	4 vs 6	2 vs 5
4 vs 5	5 vs 6	2 vs 6	2 vs 3	3 vs 4

TURNAJOVÁ PRAVIDLA

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

TURNAJOVÝ FORMULÁŘ – PLAY OFF

Herní systém „náhlá smrt“

TURNAJOVÉ INFO:

NÁZEV _____

DATUM _____

REGION _____

TÉMA _____

ČTVRTFINÁLE

SEMIFINÁLE

FINÁLE

VÍTĚZ

Tým 1

Tým 1

Tým 1

Tým 1

Tým 1

Tým 1

Tým 1

Tým 1

Tým 1

Tým 1

Tým 1

Tým 1

Tým 1

Tým 1

Tým 1

TURNAJOVÁ PRAVIDLA

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

2. PŘÍPRAVA MEDIÁTORŮ A HRÁČŮ

Expectations
Challenges
Motivations
Rules
Workshops
Action days
Intercultural understand
Leadership
Best

- 1. Beer challenge
- 2. Evaluation form
- 3. Statements about other
- 4. obstacles

1 / Vyberte dobře vyškolené mediátory a zajistěte, aby dostatečně mediovali každý zápas. Předzápasové a pozápasové diskuze se budou odehrávat paralelně a je důležité, aby mediátoři měli přestávku mezi zápasy, tak aby se byli schopni připravit na další.

2 / Vyškolte zúčastněné týmy ve fotbalu³

3 / Zajistěte, aby týmy měly odpovídající počet hráčů obou pohlaví a vhodného věku.

4 / Při hře smíšených týmů zajistěte, aby měly vyrovnaný počet chlapců a dívek a podpořte je, aby vymyslely svůj vlastní název týmu.

5 / Pokud zúčastněné týmy mluví různými jazyky, ujistěte se, že vaši mediátoři jsou schopni překládat nebo zajistit překladatele pro předzápasové a pozápasové diskuze.

3. REALIZACE TURNAJE

1 / Propagujte turnaj v regionu využitím bannerů, letáčků či veřejných happeningů. Informujte o turnaji místní a celostátní media v dostatečném předstihu a nezapomeňte je pozvat.

2 / Pro větší atraktivitu proveďte úvodní los turnaje zábavnou formou a využijte tuto příležitost k vzájemnému představení týmů.

3 / Zajistěte, aby o vaše účastníky, mediátory, dobrovolníky a zaměstnance bylo dobře postaráno poskytnutím náležitě lékařské péče a občerstvení.

4 / Založte centrální „direktoriát“ turnaje, kde mohou mediátoři odevzdat své zápasové formuláře a kde budou aktualizovány a zobrazeny výsledky.

5 / Ujistěte se, že každé hřiště má jasně vymezenou a izolovanou zónu pro před a pozápasovou diskuzi (například stan v případě, že se turnaj koná ve venkovních prostorech).

6 / V místě konání festivalu/turnaje vytvořte prostor, kde mohou hráči poskytnout zpětnou vazbu a účastnit se vzdělávacích seminářů vedených zkušenými mediátory. Zde mohou například uvažovat nad tím, jak poučení z turnaje mohou být převedena na situace v běžném životě.

7 / Turnaj fotbalu3 není pouze o výhře či prohře – je to oslava fotbalu. Využívejte DJs nebo kapelu a MCs (moderátory), kteří oznamují výsledky či poskytují živé komentáře k zápasu.

8 / Doplňte turnaj o další aktivity (např. společný výlet nebo teambuildingové hry), díky kterým se zvýší interakce mezi zúčastněnými týmy.

9 / Připravte foto a video dokumentaci. Materiál použijte k propagaci své práce s fotbalem3 a zajistěte tak dodatečnou podporu pro příští turnaj.

METODA ZPRACOVÁNÍ PŘÍRUČKY

Při práci na této publikaci jsme se zaměřili na rešerši dostupných zdrojů zabývajících se podobnou problematikou. Čerpali jsme z některých hotových publikací a inspirací nám byla ozkoušená praxe etablovaných organizací ze zahraničí. Některé kapitoly využívají osvědčenosti volně dostupných toolkitů a metodik. Metodika Fotbal3 je převzatá od mezinárodní sítě Streetfootballworld a obsah s ní související čerpán z publikace Football3 Toolkit, která je členům této sítě volně dostupná. Ukázky některých fotbalových aktivit jsou převzaté z publikací Festival Da Bola 2014 - Football Shape the Future a Football Coaching Manual 2010 World Cup Edition. Obsah a struktura Toolkitu zároveň odráží několikaleté zkušenosti z práce s mládeží v rámci kampaně Fotbal pro rozvoj a dalších přidružených aktivit. Oporou při tvorbě příručky byla spolupráce se švýcarskou organizací Sport – The Bridge, která své zkušenosti sdílela v rámci projektu Fotbal mostem inkluze ohrožené mládeže, který byl podpořen z Programu švýcarsko-české spolupráce. Tato publikace je zároveň dílčím výstupem tohoto projektu.

PARTNERSKÉ ORGANIZACE

INEX - SDRUŽENÍ DOBROVOLNÝCH AKTIVIT

Česká Republika

INEX-SDA je nevládní nezisková organizace působící v České Republice od roku 1991. Prostřednictvím dobrovolnických projektů, vzdělávacích programů a kampaní podporuje rozvoj tolerantní otevřené společnosti a podporuje aktivní odpovědný přístup k okolnímu světu nejen v Česku, ale i v zahraničí. INEX-SDA ročně vysílá asi 700 dobrovolníků do celého světa a zároveň přijímá 400 zahraničních dobrovolníků, kteří se účastní zejména krátkodobých dobrovolnických projektů v Česku (tzv. workcampů) se zaměřením na ekologii, sociální práci, renovaci nebo komunitní rozvoj.

Od roku 2005 organizuje projekt Fotbal pro Rozvoj, který využívá fotbal jako univerzální jazyk spojující odlišné kultury i jedince a též nástroj neformálního vzdělávání, který je schopný unést i složitá sociální témata.

Kontakt: www.inexsda.cz

STREETFOOTBALLWORLD

Německo

Streetfootballworld je mezinárodní síť nestátních neziskových organizací, jež využívá fotbal k zapojení mladých lidí a získání životních dovedností. Síť spojuje téměř 100 organizací z více než 60 zemí, jež využívají fotbal k boji v oblasti zdravotnictví, vzdělání a rovnosti pohlaví.

Kontakt: www.streetfootballworld.org

SPORT – THE BRIDGE

Švýcarsko

Sport - The Bridge je švýcarská nevládní nezisková organizace sídlící ve městě Bern. Byla založena v roce 2002 a propaguje osobní rozvoj dětí skrze sport. Sport – The Bridge využívá dvojí přístup: Věří, že rozvoj není nutný pouze v zahraničí, nýbrž i v samotném Švýcarsku. Organizace pořádá program v etiopské Addis Abebě, v rámci něhož pracuje s dětmi z ulice, kterým pomáhá se resocializovat, sjednotit se se svými rodinami a dodržovat školní docházku. Děti jsou zapojeny do speciálních sportovních aktivit a je jim poskytnuta zdravotní péče, vzdělání v oblasti zdraví, hodiny čtení a psaní, poradenství a pravidelná strava. Národní program Sport – The Bridge působí přímo ve Švýcarsku a propaguje mezikulturní dialog za pomoci týmu svých dobrovolníků. Motto organizace je „Dohromady jsme silní“, jež odráží dvojí přístup organizace.

Kontakt: www.sportthebridge.ch

MATHARE YOUTH SPORTS ASSOCIATION

Keňa

MYSY byla založena v roce 1987 v Mathare – v jednom z největších a nejchudších afrických slumů. Původně vznikla jako projekt podporující mládežnický sport a komunální rozvoj. K dnešnímu dni se pod záštitou MYSY přes 25 000 mladých a 1 700 týmů zapojuje do celé škály aktivit a témat - sport, čištění slumů, prevence AIDS, tréninky vedení, dětská kriminalita, fotografie, hudba a komunitní rozvoj. Skrze sportovní a komunitní aktivity tak mladí lidé získávají důležité dovednosti a sebedůvěru potřebné na cestě k vyšším cílům a lepšímu životu. MYSY je vedena mladými a pro mladé, kterým tak dává možnost snít o lepší budoucnosti.

Kontakt: www.mysakenya.org

INSPIRUJÍCÍ ORGANIZACE

GRASSROOT SOCCER

Zimbabwe

GrassrootSoccer (GRS) od roku 2003 propojuje všeobecnou atraktivitu fotbalu s prevencí HIV založenou na důkazech. Organizuje též programy, kterými vybavuje mladé lidi potřebnými znalostmi a dovednostmi k životu bez HIV. GRS láká a angažuje africkou mládež skrze školy, komunitní pomoc a sociální média. V rámci mezinárodní pomoci GRS poskytuje také školení pro další partnery působící na lokální úrovni. Díky efektivním partnerstvím GRS se soukromými i státními organizacemi po celém světě dostávají mladí lidé komplexní vzdělání v oblasti prevence HIV.

Kontakt: www.grassrootsoccer.org

KICK4LIFE F.C.

Lesotho

Kick4Life F.C. je unikátní fotbalový klub v Lesotho. Působí jako charita a sociální podnik, jehož cílem je změnit životy a životní perspektivu mladých lidí v Lesotho. Činí tak skrze různorodé sociální aktivity, jež jsou zaměřeny na zdraví, vzdělání a udržitelné podmínky k životu. Jejich přístup je postaven na víře, že fotbalové kluby nemusí být vždy řízeny soukromým výdělkem, nýbrž že enormní bohatství a vliv fotbalového průmyslu lze využít také k sociálnímu rozvoji. K4L F.C. věří, že tímto novým způsobem spolupráce (fotbalový průmysl + fotbalově-rozvojový sektor) je možné využít síly sportu pro sociální změny.

Kontakt: www.kick4life.org

COACHINGFOR HOPE - SKILLSHARE INTERNATIONAL

Burkina Faso

Skillshare International's Coaching for Hope (CFH) vzdělává a podporuje děti v rozvoji skrze fotbal. Umožňuje mladým lidem činit zdravá rozhodnutí o jejich budoucnosti díky vzdělávání místních trenérů a pracovníků s mládeží v rizikových oblastech. CFH tak poskytuje kvalifikované trenéry, kteří kombinují kvalitní fotbalovou přípravu s aktivitami k tématům prevence HIV/AIDS, drogové závislosti a začleňování lidí s postižením. CFH vyškolila stovky trenérů, kteří pracovali s tisíci dětmi a mladými lidmi.

Kontakt: www.coachingforhope.org

RIGHT TO PLAY

Kanada

Right to play je globální organizací, jež užívá transformační sílu hry ke vzdělání a podpoře dětí a mládeže. Skrze hraní sportů a her učí děti nepostradatelným dovednostem, jež jim pomohou překonat chudobu, konflikty a nemoci. Výsledkem je naděje na lepší budoucnost a přetrvávající sociální změna v jejich komunitách i za jejich hranicemi. Organizace byla založena čtyřmi olympijskými medailisty a sociálním podnikatelem Johannem Olav Kossem. Do programů je zapojeno více jak 14 900 lokálních dobrovolných koučů a více než 600 členů mezinárodního týmu.

Kontakt: www.righttoplay.com

GIZ – GERMAN AGENCY FOR INTERNATIONAL COOPERATION

Německo

The German Agency for international cooperation spolupracuje s Ministerstvem sportu a rekreace Jihoafrické republiky. V roce 2007 založili projekt s názvem Rozvoj mládeže skrze fotbal, který se stal důležitou součástí spolupráce Německa a Jihoafrické republiky během světového šampionátu FIFA v roce 2010. Projekt využívá popularity fotbalu k propagaci rozvoje mládeže, především pak znevýhodněných dívek a chlapců, které zapojuje do neformálního vzdělávání. Primárním cílem projektu je založit a podporovat aktivity k rozvoji mládeže ve vybraných afrických zemích, v nichž propojuje fotbalový trénink, neformální vzdělávání a další rozvojové aktivity.

Kontakt: www.za-ydf.org

THE PERES CENTER FOR PEACE

Izrael

The Peres Center for Peace je nepolitická organizace založená v roce 1996 Šimonem Peresem, laureátem Nobelovy ceny. Organizace cílí na vybudování infrastruktury míru a smíření lidmi a mezi lidmi na Blízkém východě. Prosazuje tak socio-ekonomický rozvoj, kooperaci a dorozumění. Peresovo centrum „Twinned Peace Football Schools“ povzbuzuje smíření mezi palestinskými a israelskými dětmi ze znevýhodněných komunit skrze sportovní trénink, mírové programy, vzdělanostní podporu a společné sportovní a společenské aktivity. Tento mimoškolní program se podílí na utváření hodnot míru a pochopení, nabádá k přijetí kulturních rozdílů a nabourávání stereotypů.

Kontakt: www.peres-center.org

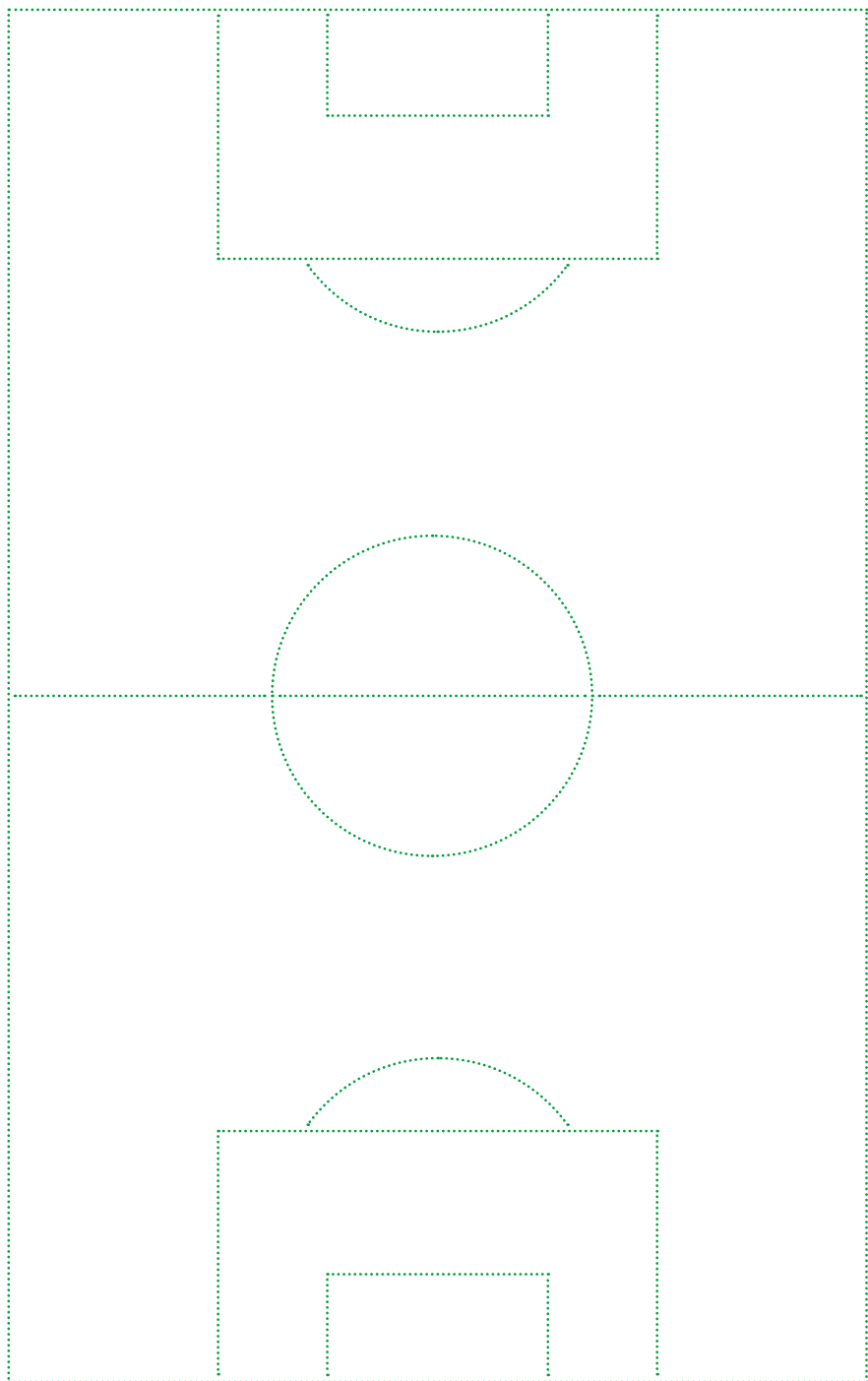
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:

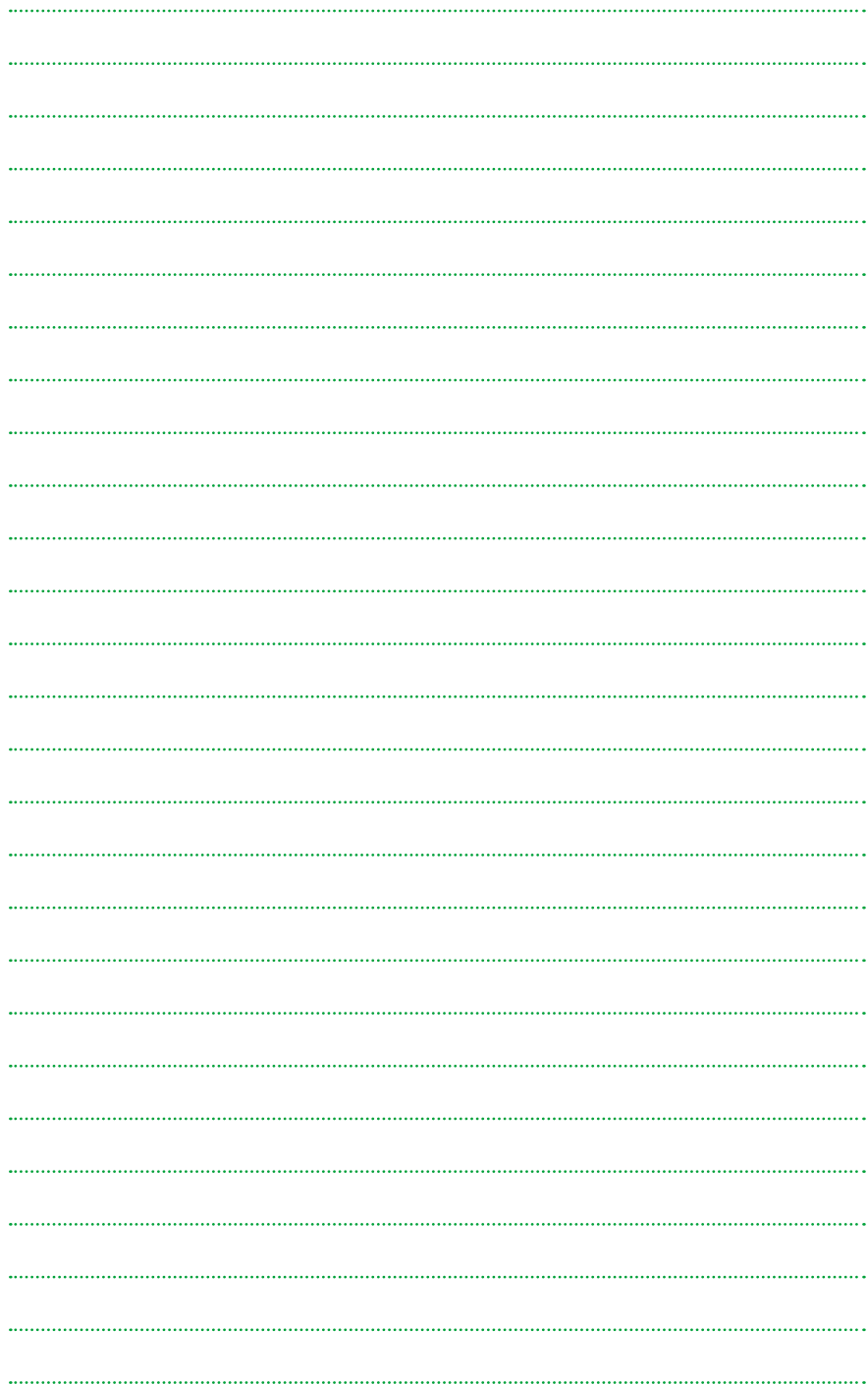
1 / **Football3 Toolkit, Streetfootballworld.** [Online] c2015, Dostupné z:
www.streetfootballworld.org/sites/default/files/football3%20Handbook.pdf

2 / **Festival Da Bola 2014 - Football Shape the Future, GIZ - German Agency for international Cooperation** [Online] c2014, Dostupné z:
www.giz.de/fachexpertise/downloads/2014-de-festival-da-bola-broschuere-sportfestival.pdf

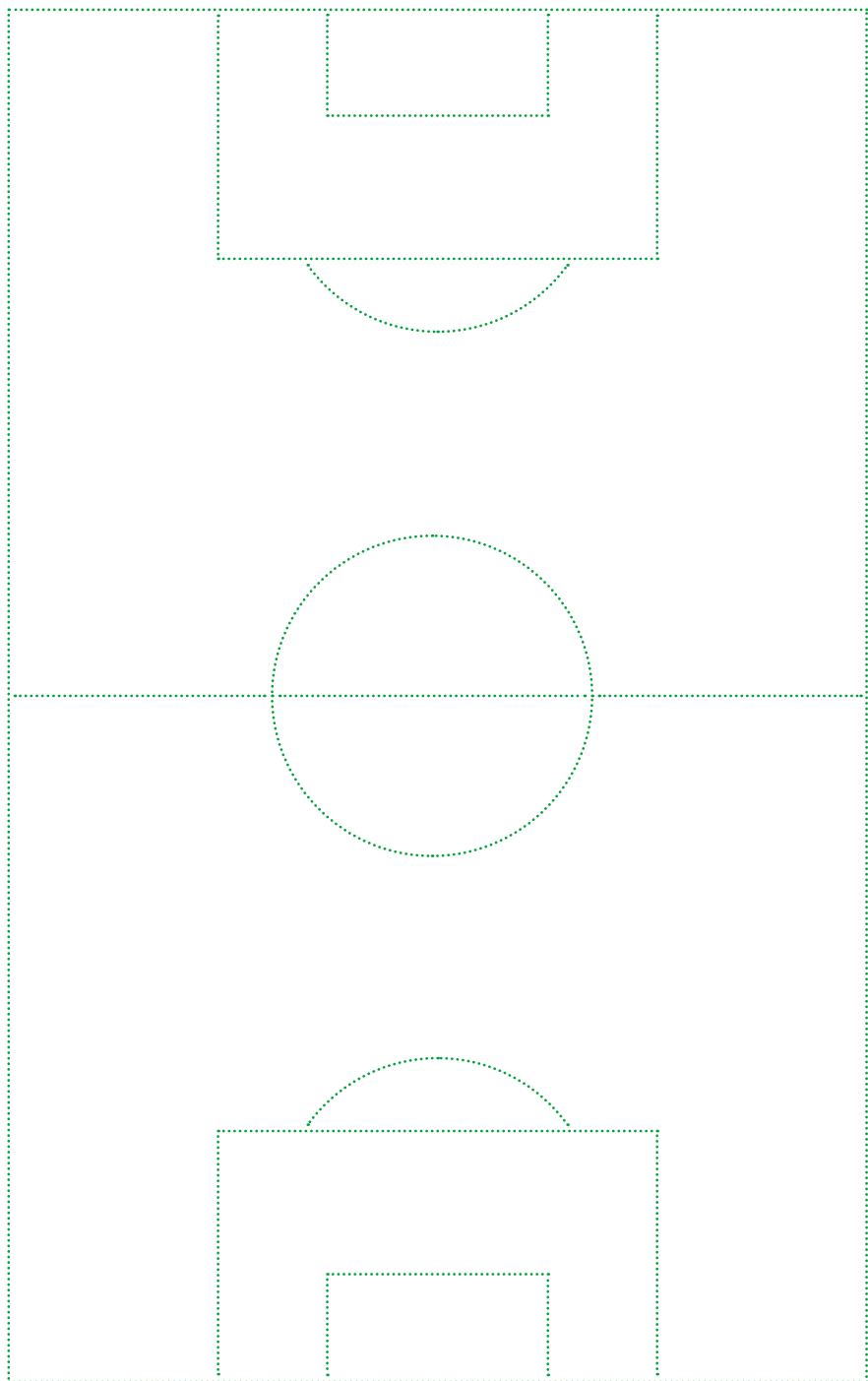
3 / **TackleAfrica Football Coaching Manual 2010 World Cup Edition - HIV Education through football.** [Online] c2010, Dostupné z:
www.changemakers.com/football/entries/tackleafrica-football-coaching-manual-hiv-education

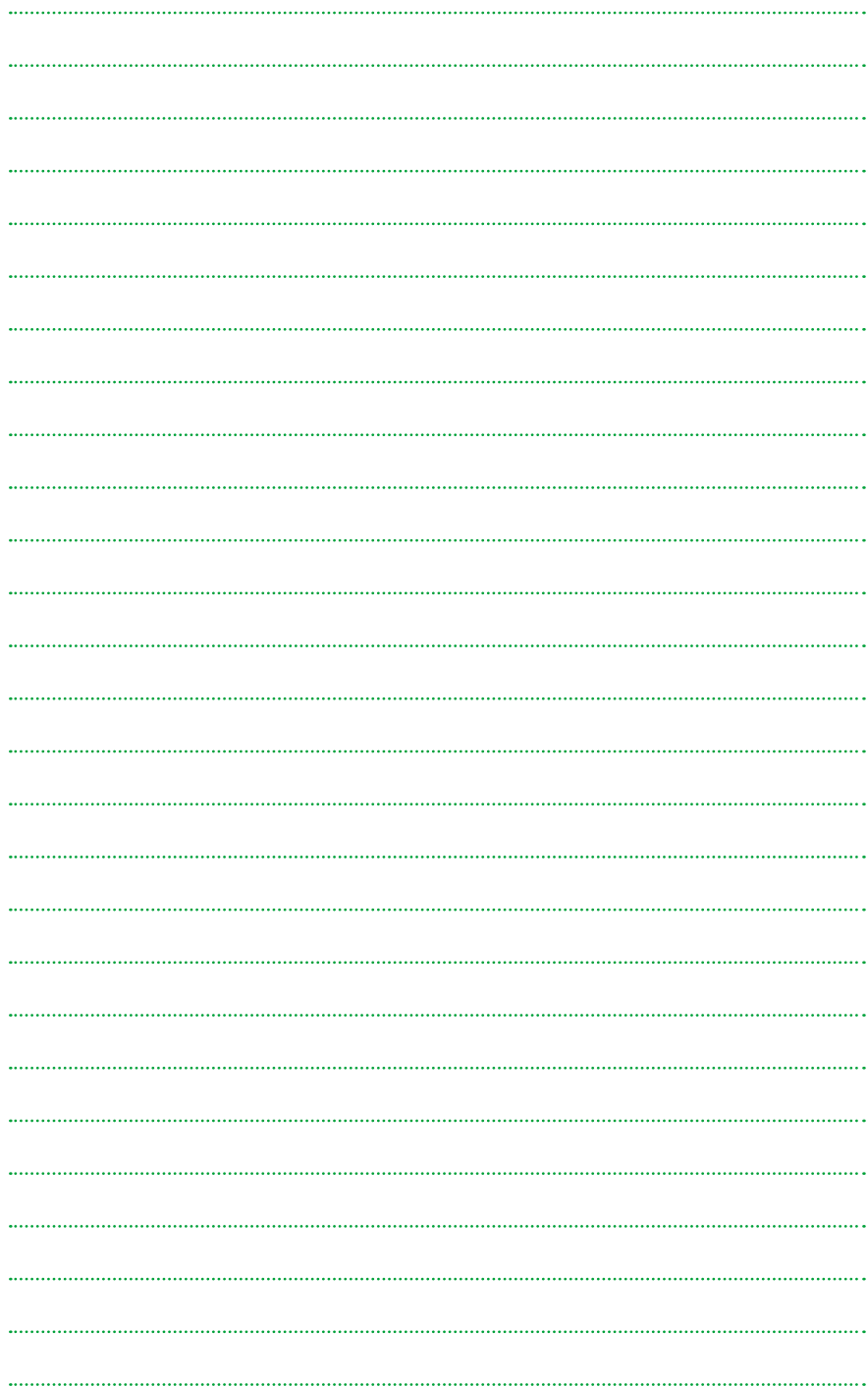
SCHÉMATA A POZNÁMKY

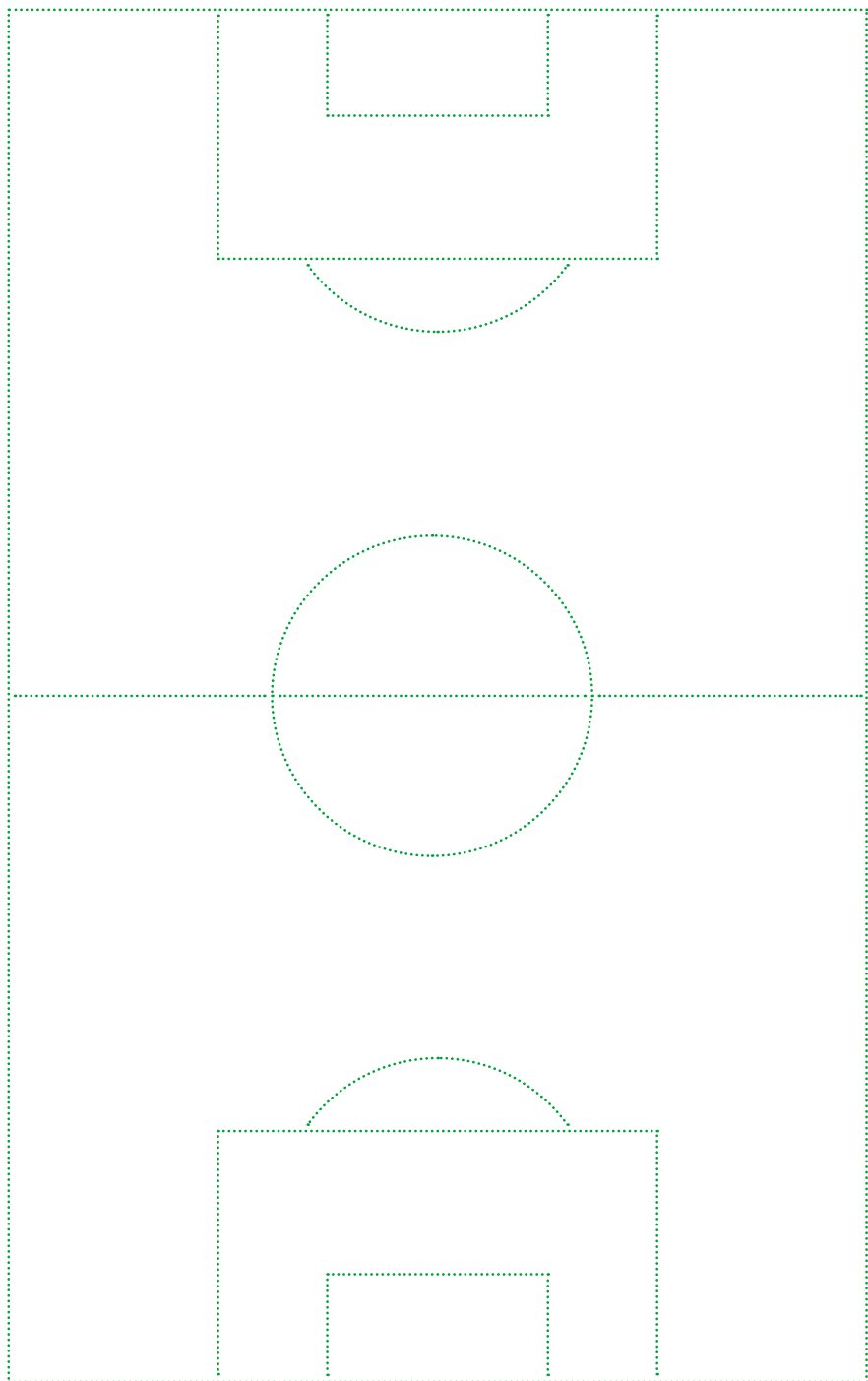

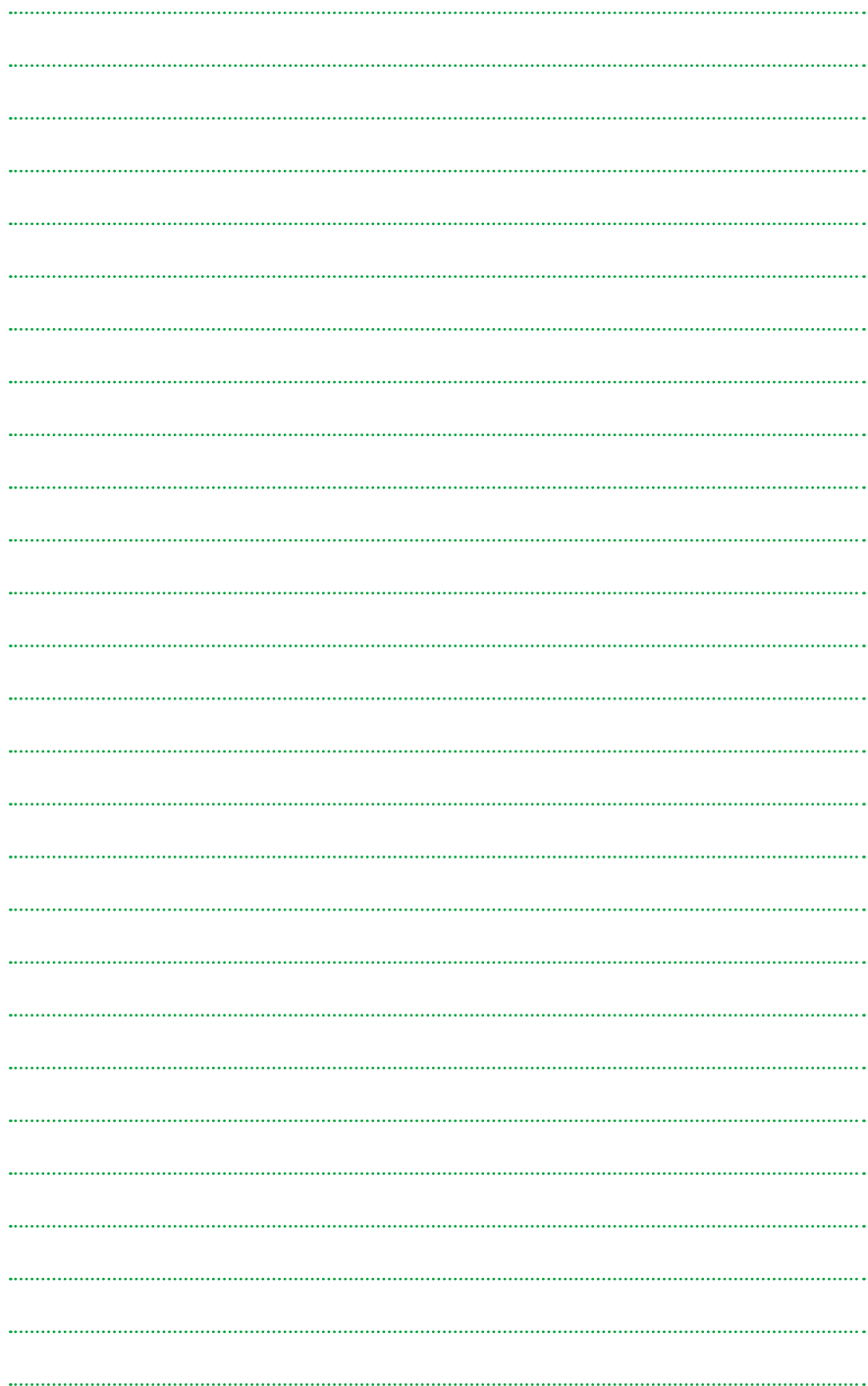

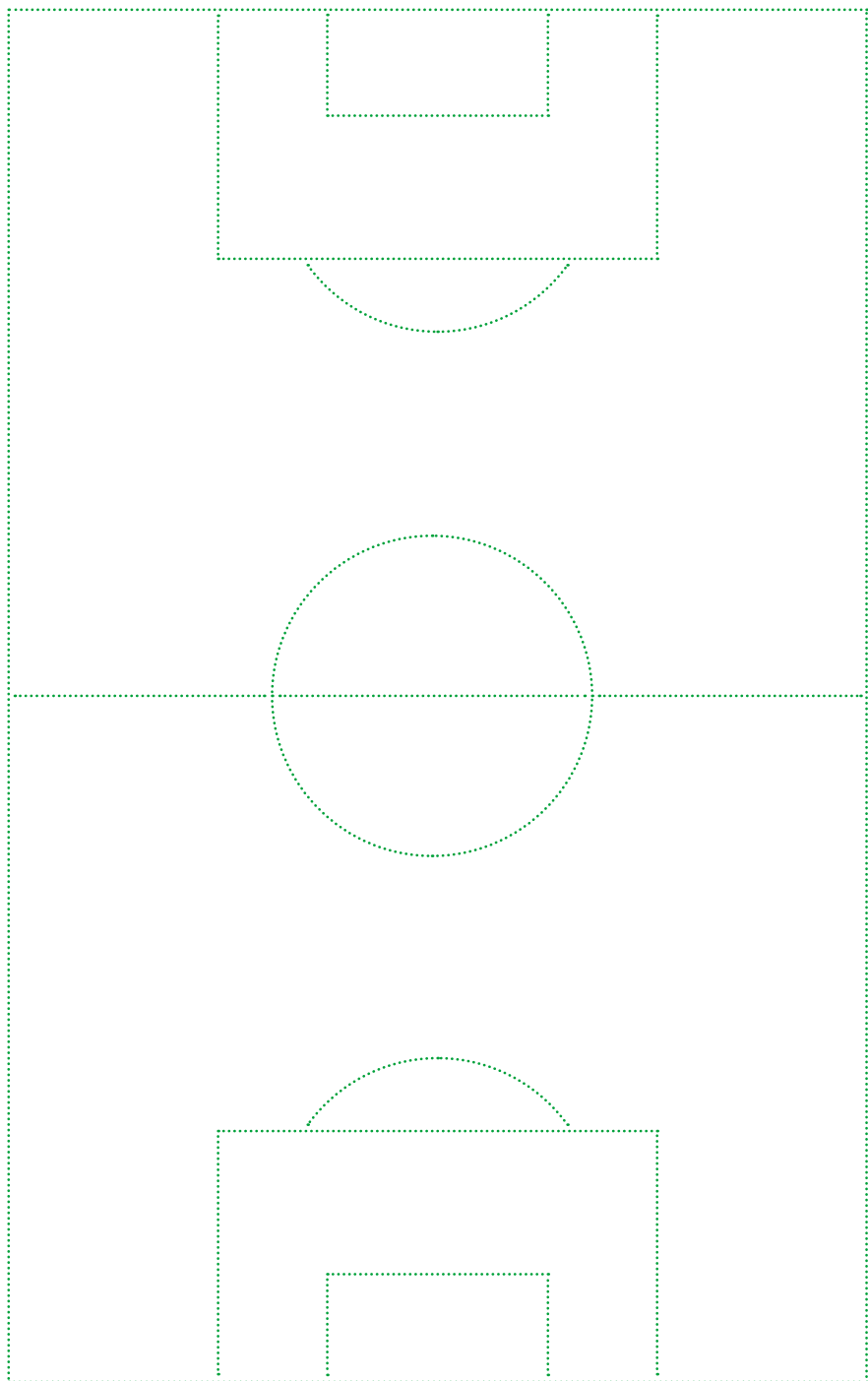

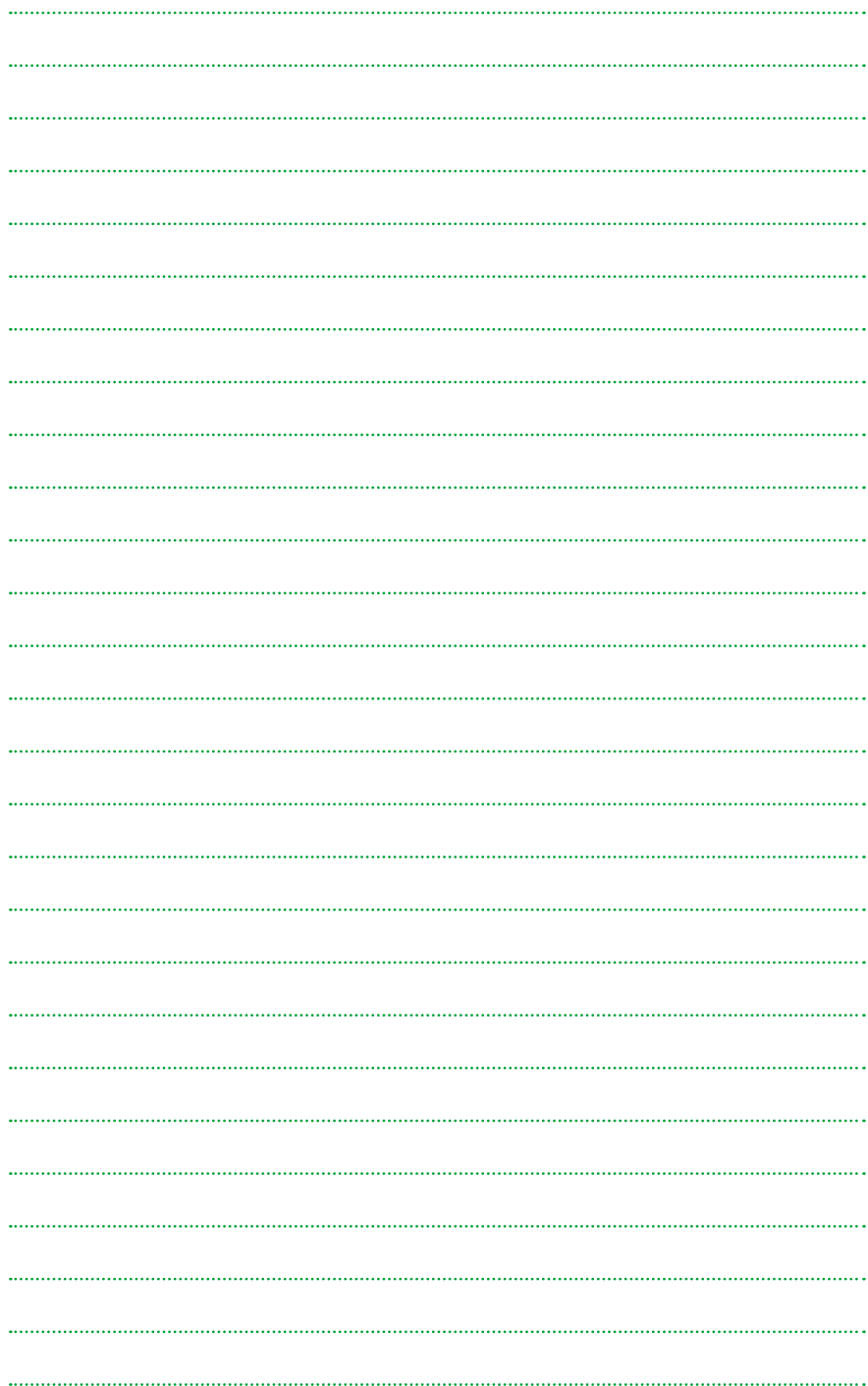

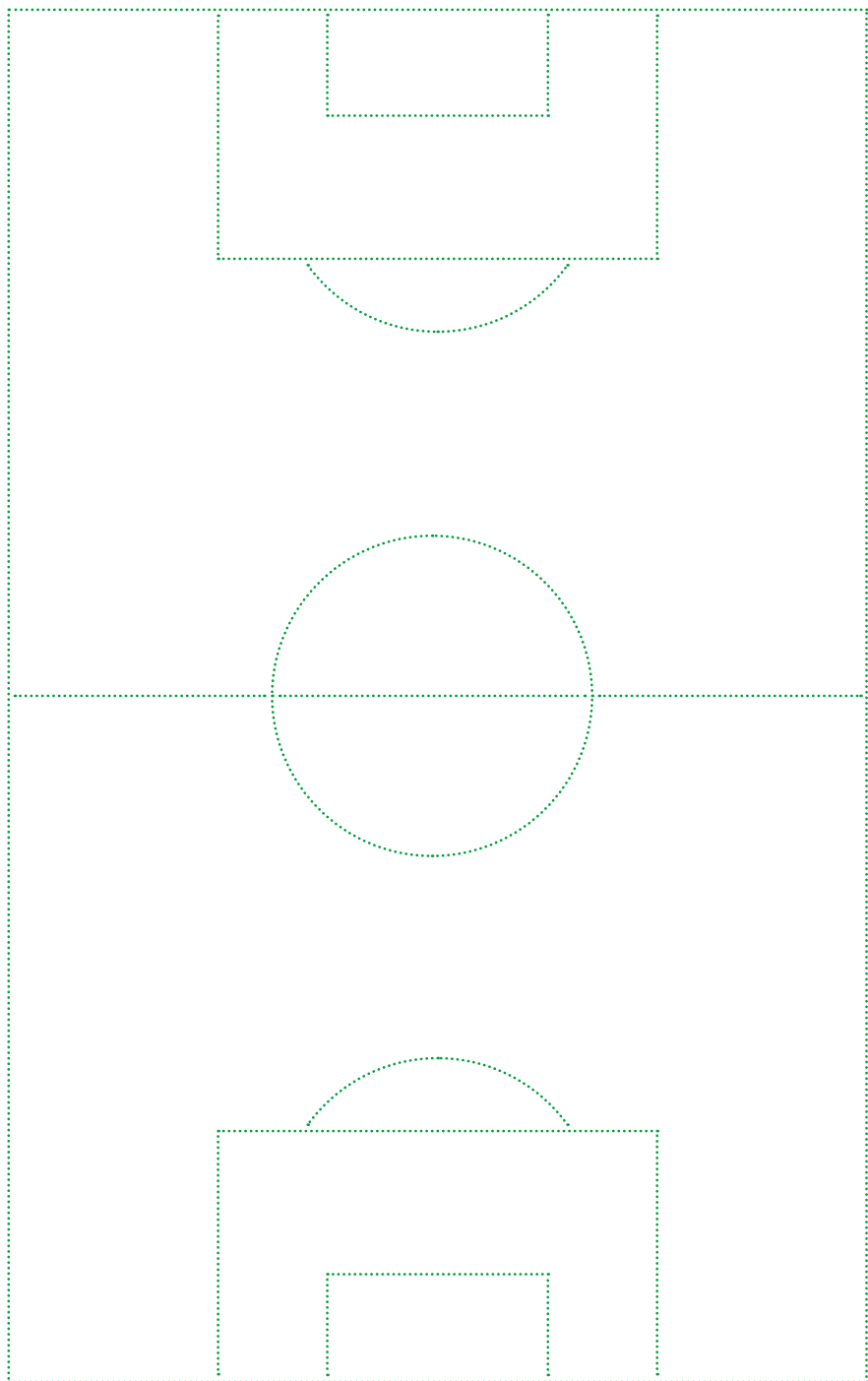

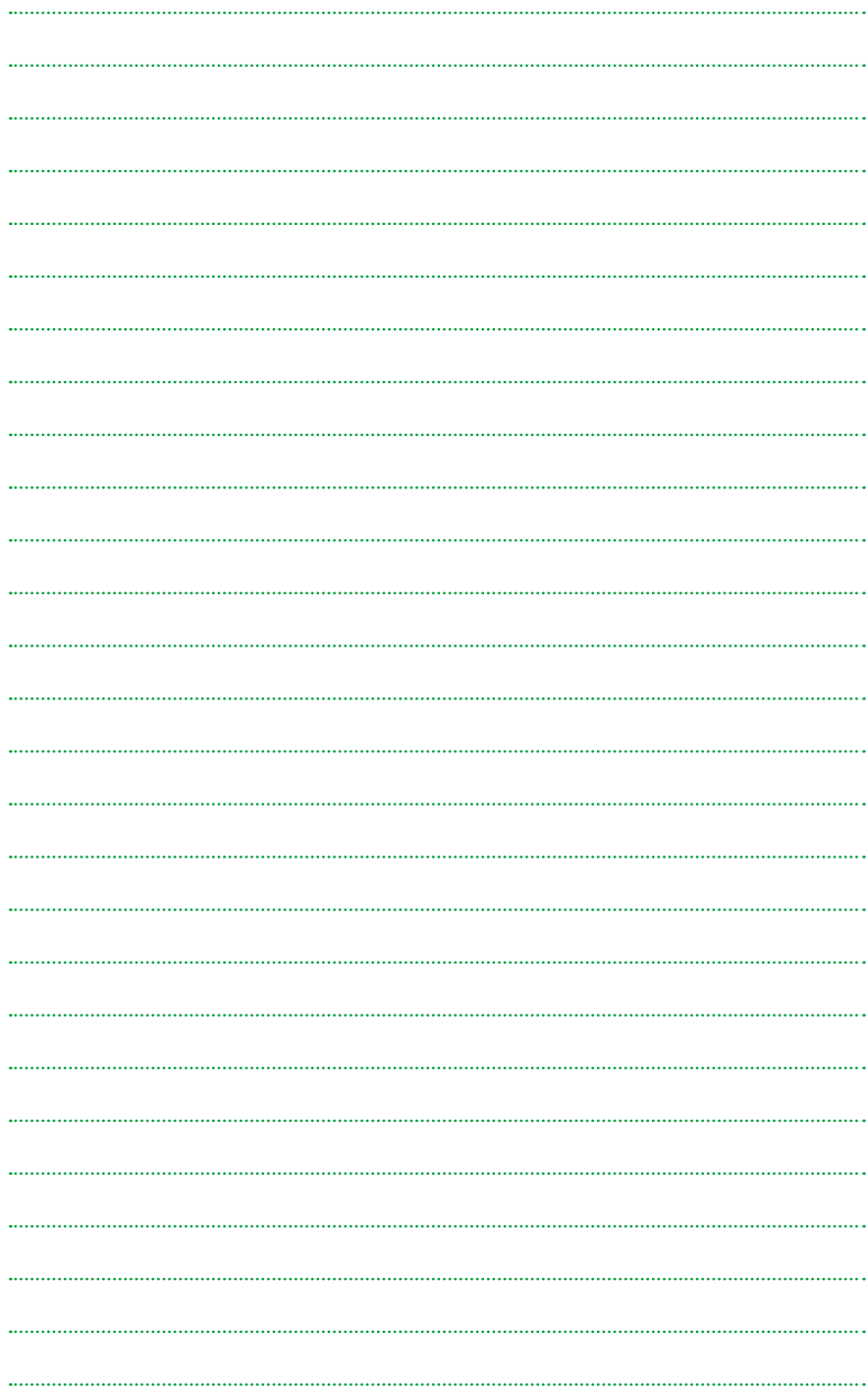

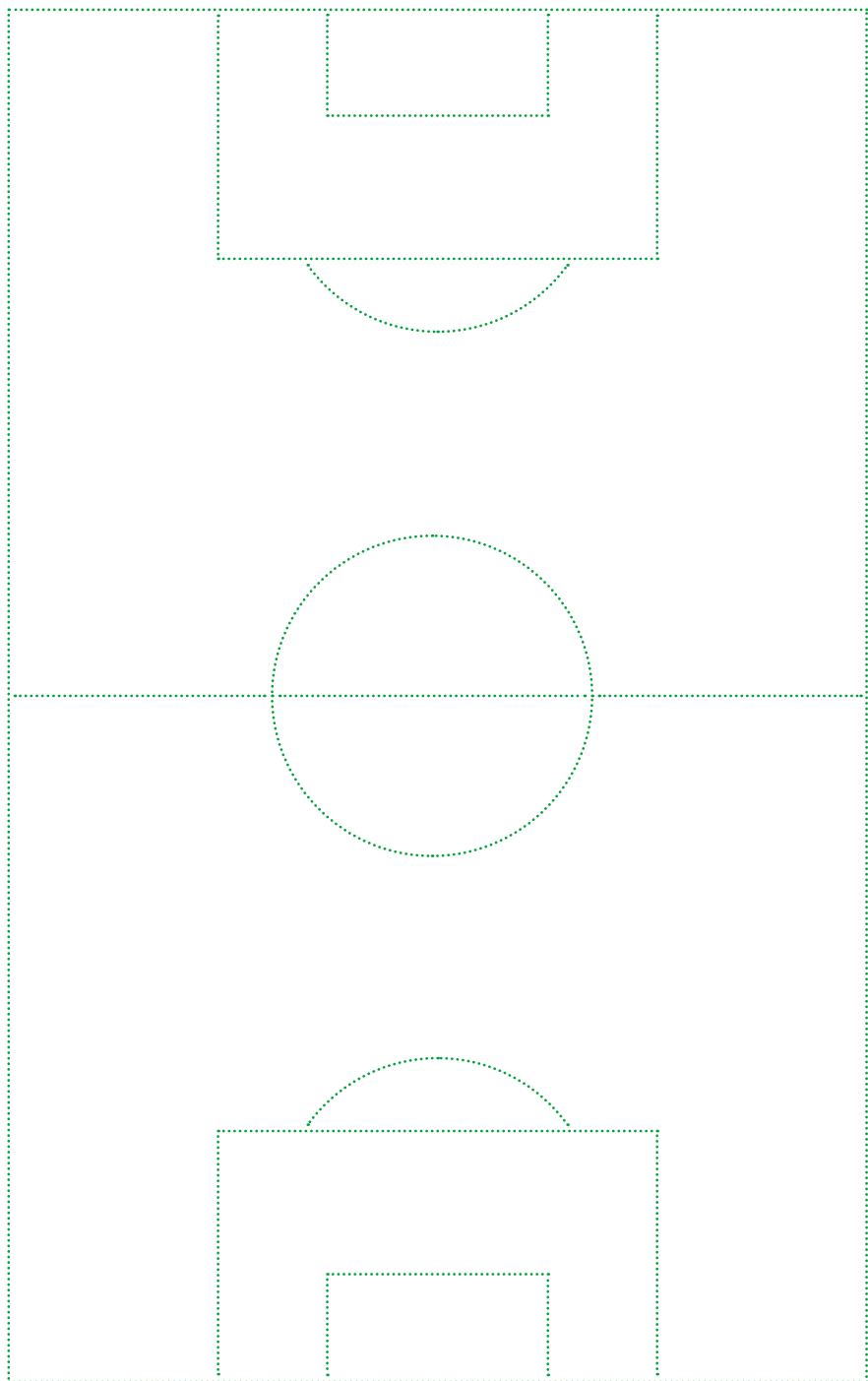

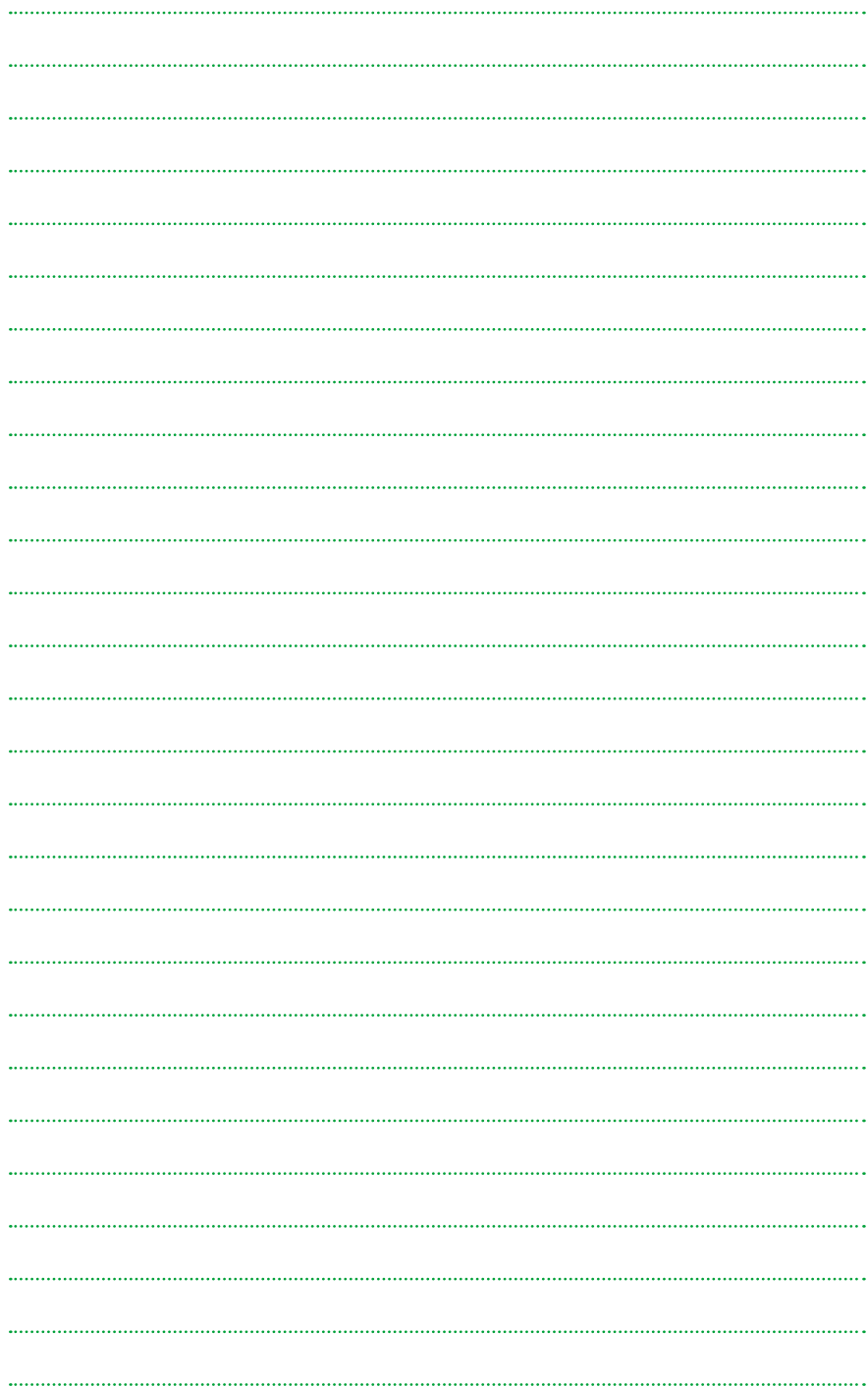

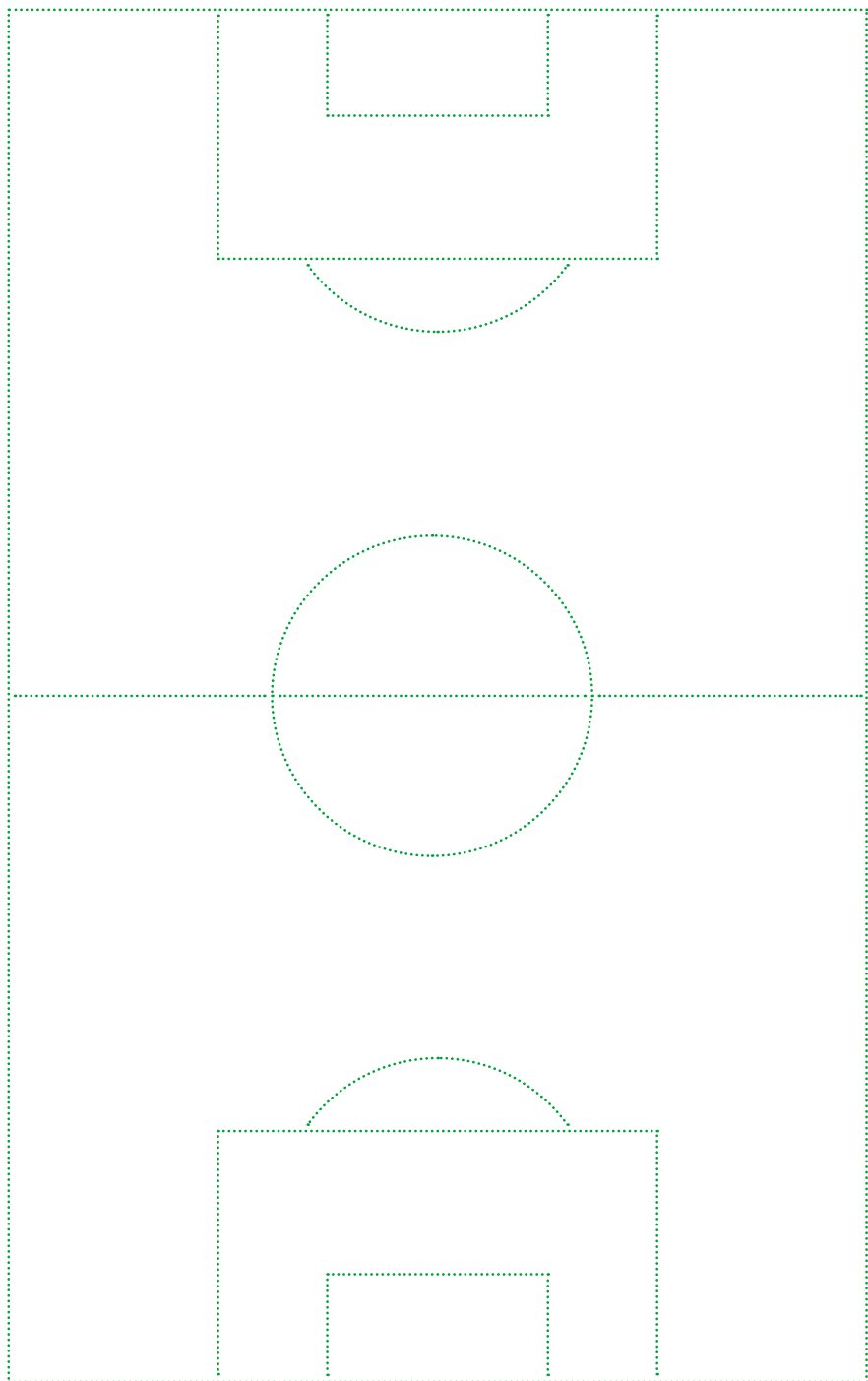

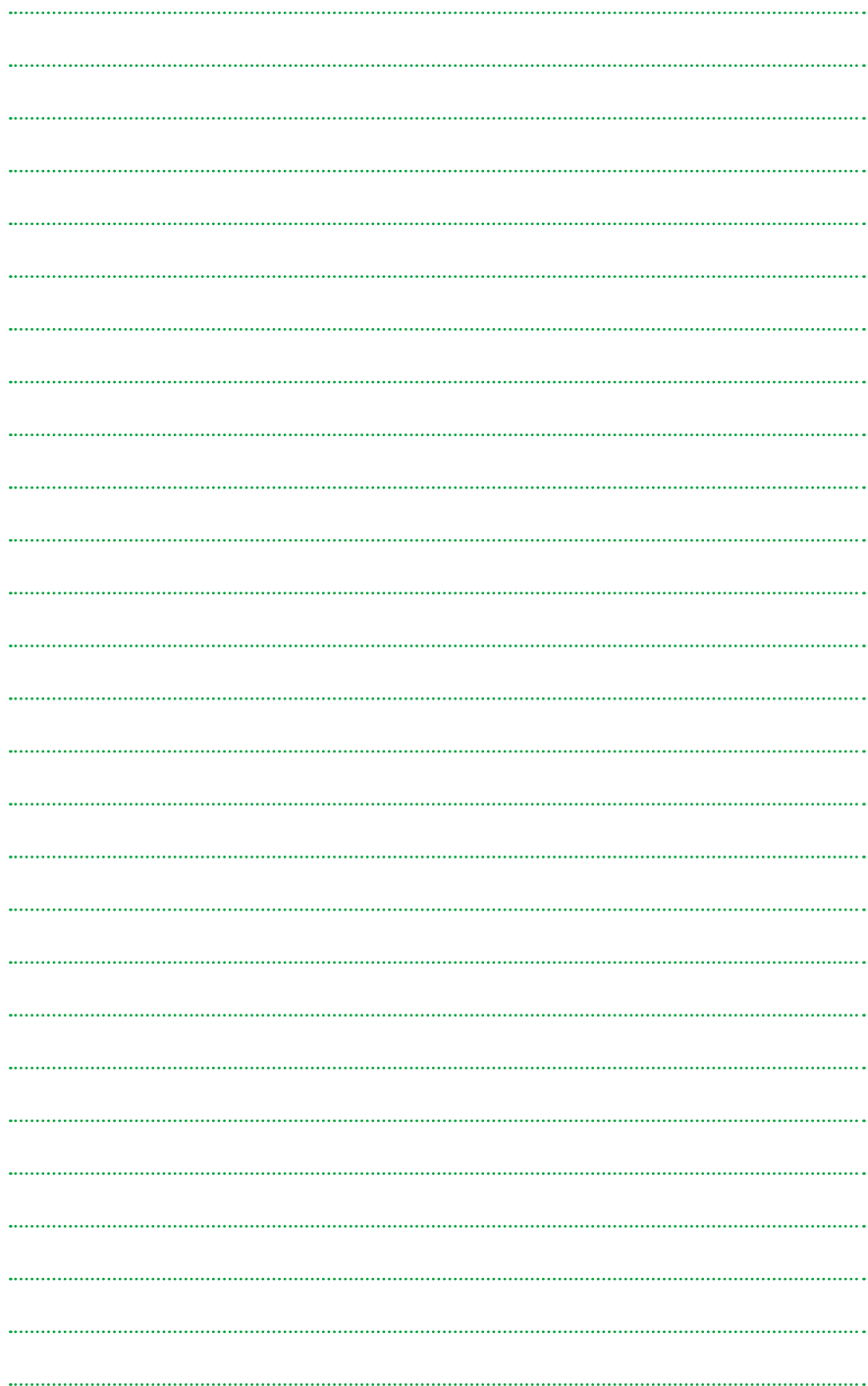

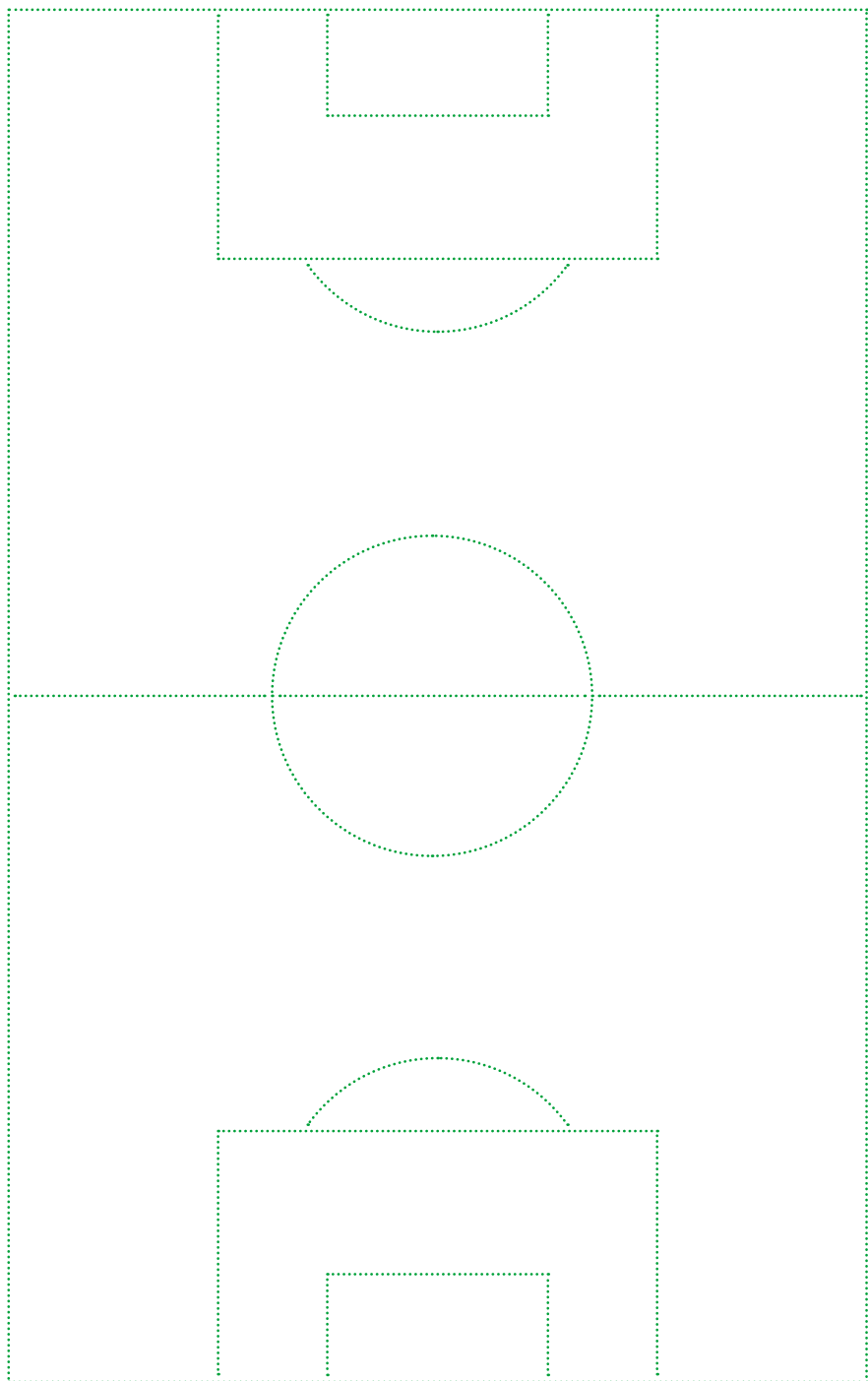

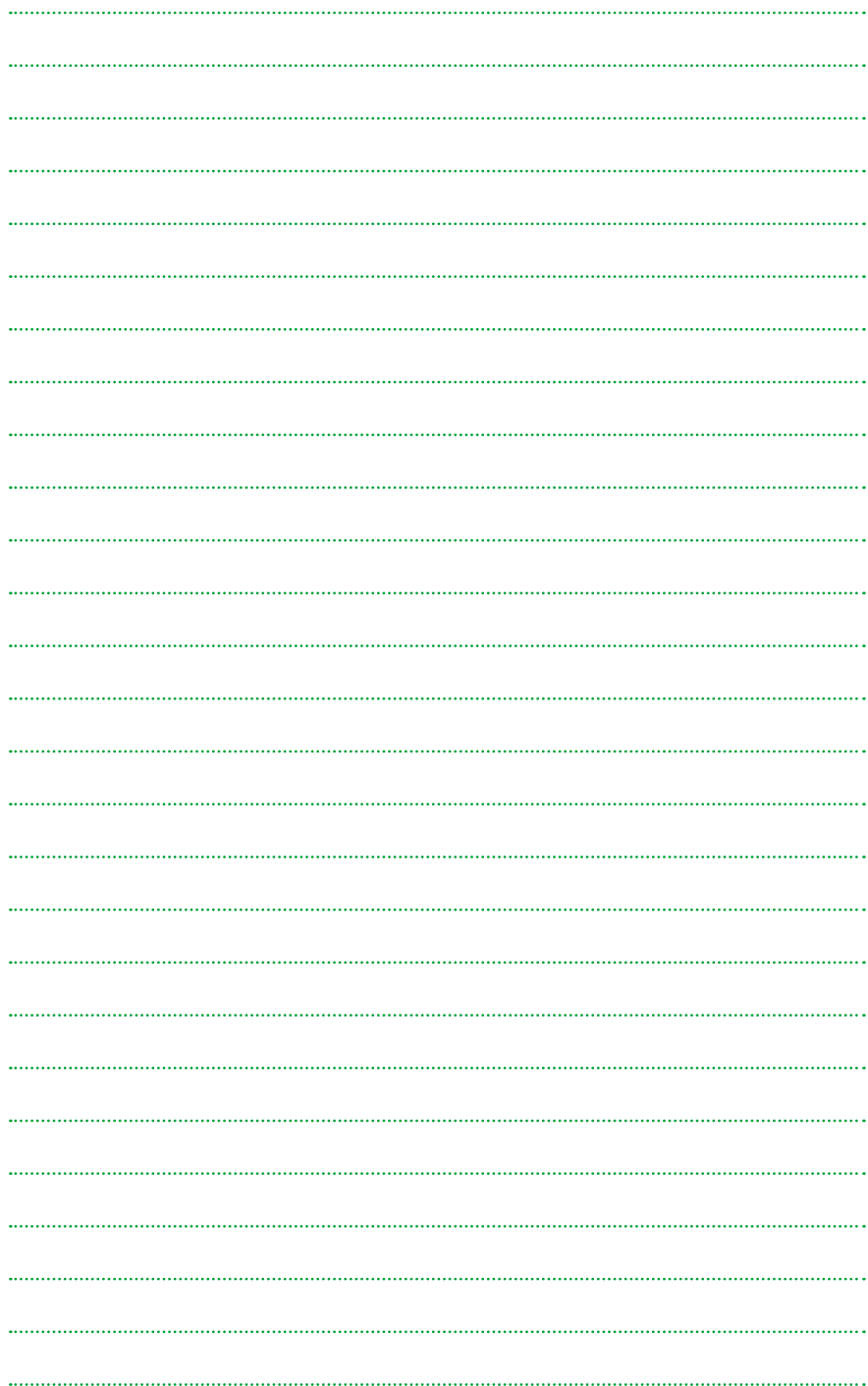

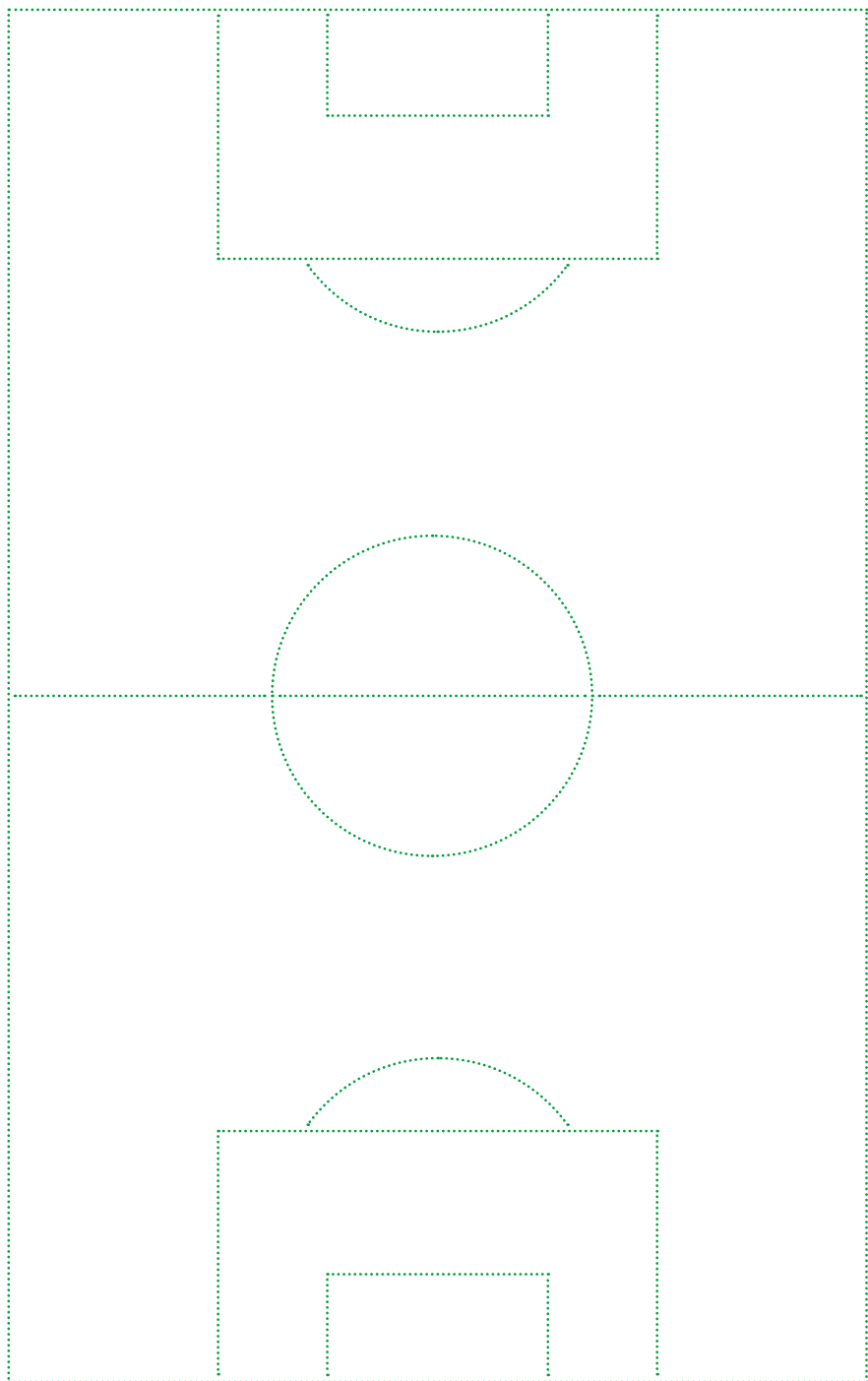

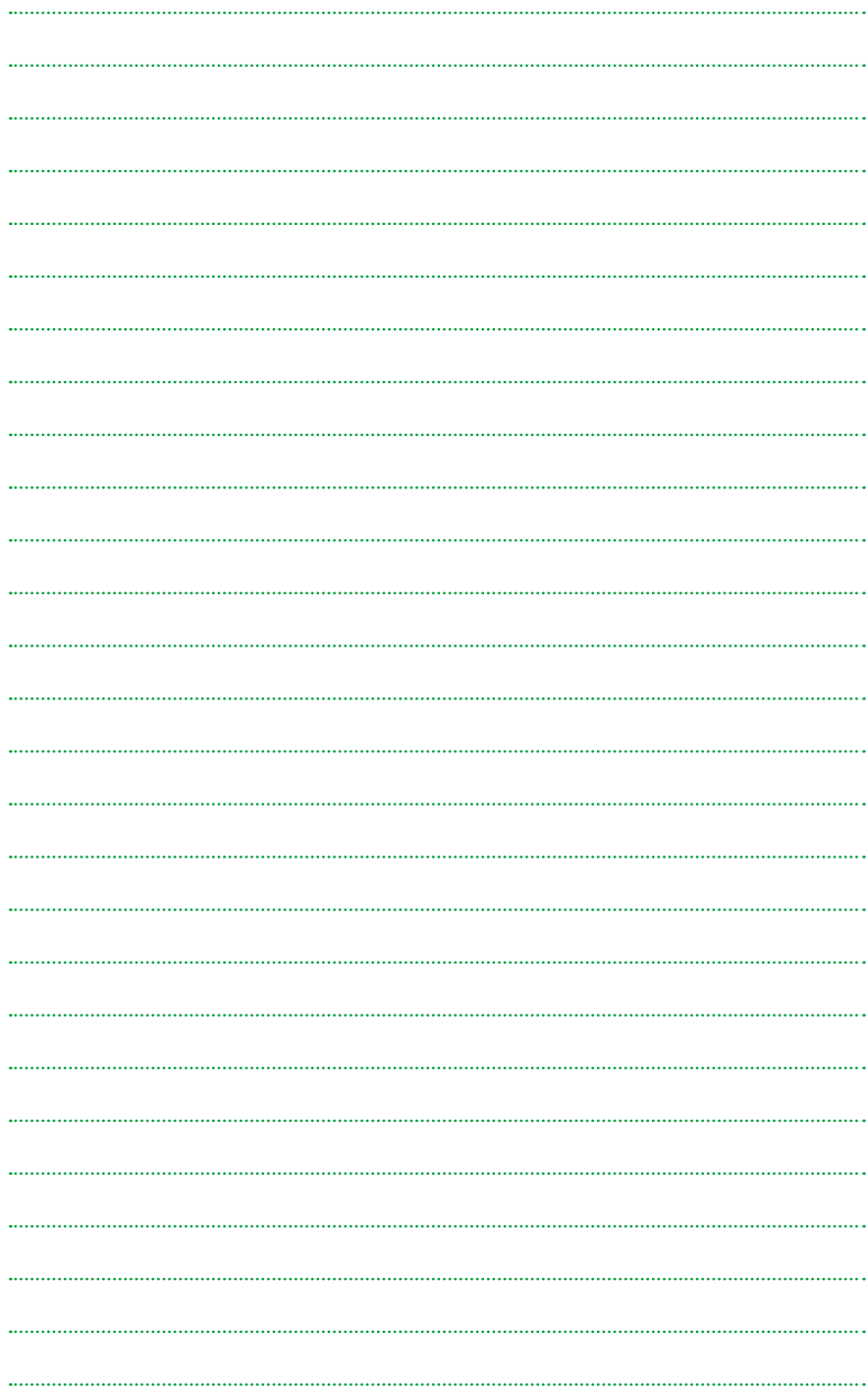

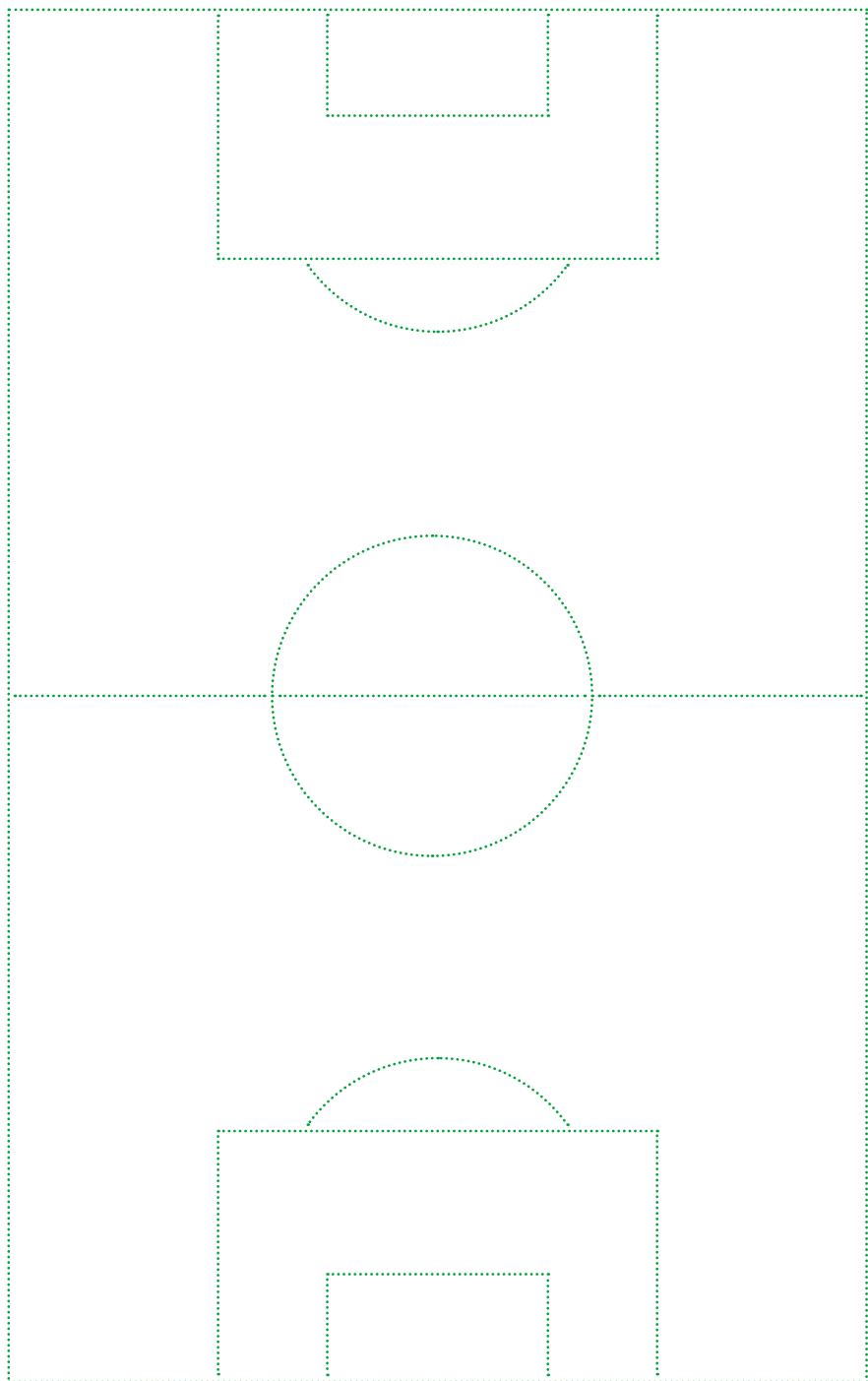

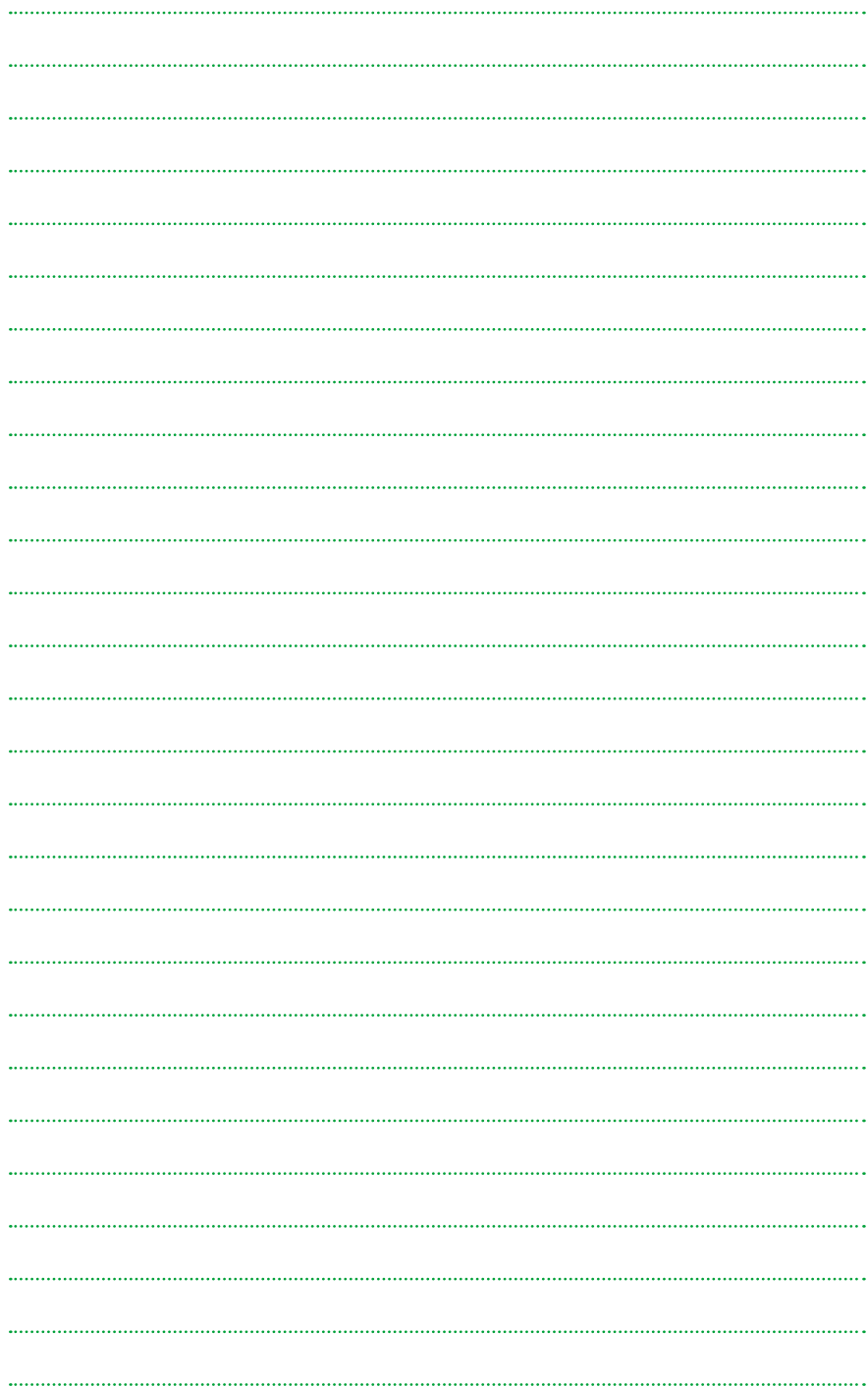

Autoři: Veronika Ambrozy, Ansley Hofmann, Štěpán Kyncl, Pavel Žwak

Odborná konzultace: ARPOK, o.p.s.

Grafická úprava: Jan Samec, Perfect Planet s.r.o.

INEX – Sdružení dobrovolných aktivit, z. s.,

Varšavská 30, Praha 2, Česká republika

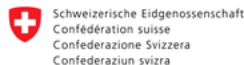
fotbal@inexsda.cz

www.inexsda.cz, www.fotbalprorozvoj.org

2016, INEX-SDA, Praha

Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Podpořeno z Programu švýcarsko-české spolupráce.

ISBN 978-80-270-0978-7